Punkt i protokollet PR 47/2015 rd

Plenum

Torsdag 8.10.2015 kl. 16.00—20.08

3. Lagstadgad rätt för anställda inom hälso- och sjukvården att på grund av övertygelse vägra avsluta liv

Medborgarinitiativ MI 2/2015 rd

Remissdebatt

Andre vice talman Paula Risikko: Ärende 3 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till social- och hälsovårdsutskottet.

Debatten förs som snabbdebatt med inlägg som har anmälts i förväg. De anföranden som ledamöterna anmält sig för på förhand får vara högst 3 minuter långa.Talmanskonferensen rekommenderar att även de anföranden som hålls efter snabbdebatten är högst 3 minuter långa. Det är också tillåtet att hålla anföranden från ledamöternas egna platser.

Debatten inleds av ledamot Tanus, varsågod.

Debatt

17.04 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Terveydenhuolto, tyttöjen ja naisten asema ja ihmisoikeudet ovat olleet Suomessa varsin hyvällä tasolla verrattuna moniin muihin maihin. Maailmalla ollessani on ollut hienoa kertoa olevansa Suomesta, olla vähän niin kuin rinta rottingilla ylpeänä monista saavutuksista täällä. Tilanne on ollut toinen, kun on keskusteltu naisvaltaisella alalla, terveydenhuollossa, työskentelevien ja alalle pyrkivien oikeuksista ja mahdollisuuksista Suomessa. Siinä olen saanut hävetä.

Toisin kuin muualla Euroopassa, Suomessa vielä 2000-luvulla tyttöjen ja naisten opiskeluoikeuksia ja työmahdollisuuksia poljetaan ja rajoitetaan vakaumuksen perusteella. Opiskelemaan pääsyn, työpaikan saannin, sen säilyttämisen ja uralla etenemisen esteenä voi olla vakaumus, se, ettei voi osallistua toisen elämän lopettamiseen. Tällä hetkellä kyse on raskaudenkeskeytyksiin osallistumisesta, myöhemmin mahdollisesti myös eutanasiaan liittyen. Molemmissa kyse on elämästä ja sen lopettamisesta. Tämä koskee myös miehiä.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite, jolla pyritään nostamaan Suomen lainsäädäntöä yleiseurooppalaiselle tasolle, sai alkunsa ammatti-ihmisten ja opiskelijoiden toimesta ilman mitään taustajärjestöä, organisaatiota tai puoluetta. Minä, voisiko sanoa opiskeluaikana kaiken nähnyt ja kokenut gynekologi, olen toinen aloitteen vireillepanijoista.

Aloitteella pyritään saamaan lakiin raskauden keskeyttämisestä yksi uusi pykälä: terveydenhuollon henkilökunnalle lakisääteinen oikeus eettisen tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella olla osallistumatta raskaudenkeskeytykseen, ellei naisen henki ole vaarassa. Kansalaisaloite koskee siis henkilökuntaa ja alan opiskelijoita, ei potilaita. Toisin sanoen aloite ei vaikuta raskaudenkeskeytystä haluavien nykyisiin oikeuksiin tai mahdollisuuksiin saada raskaudenkeskeytys sitä halutessaan. Tämän takaa laki. Suomeen täytyy

kuitenkin saada myös laki, mikä turvaa naisille oikeuden myös olla osallistumatta raskaudenkeskeytyksiin ilman että menettää monipuolisia ja ainutlaatuisia ammatteja, niin kuin esimerkiksi gynekologin ja kätilön ammatteja. Aseellisesta asepalvelustakin on jo vuosia ollut mahdollisuus kieltäytyä vakaumuksen perusteella, vaikka siinä vain harjoitellaan.

Arvoisa puhemies! Arvon ministeri — poistunut nyt paikalta — hyvät kansanedustajat, korjataan tilanne Suomen perustuslain, yhdenvertaisuuslain ja muun muassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja EU:n perusoikeuskirjan vaatimusten mukaisesti: poistetaan tämä ihmisoikeusloukkaus ja kohdellaan myös Suomessa ihmisiä, niin potilaita kuin hoitajia, kätilöitä ja lääkäreitäkin, yhdenvertaisesti vakaumuksesta riippumatta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan tähän alkuun debattikeskustelu. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat varata minuutin mittaisen puheenvuoron, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

17.07 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä tehty kansalaisaloite on todella vakavan asian äärellä. Tässä esitetään, että työntekijällä olisi subjektiivinen oikeus kieltäytyä antamasta hoitotoimenpidettä myös sellaisessa tilanteessa, jossa raskaudenkeskeytys on naisen hengen pelastamiseksi välttämätöntä. (Mika Niikko: Ei ole!) WHO on antanut suosituksen siitä, ettei terveydenhuollon ammattihenkilökunnalla olisi oikeutta kieltäytyä raskaudenkeskeytyksistä, ja syynä on nimenomaan se, että on tärkeää, että niillä gynekologeilla, jotka työskentelevät esimerkiksi haja-asutusalueella, on kokemusta tästä ja he voivat myös yön pimeinä tunteina, kun on kyseessä kohdun ulkopuolinen raskaus, tehdä ammattitaidolla ja osaten myös tämän toimenpiteen. Ja ei voi olla myöskään niin mahdollista, että tässä työntekijän moraalikäsitykset menevät potilaan, hoitoa hakevan ihmisen tarpeiden edelle.

Tästä syystä pidän tätä kansalaisaloitetta kyllä nyt (Puhemies koputtaa) väärin esitettynä ja toivon, että nykylainsäädäntö säilyy.

17.08 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt en oikein ymmärrä edustaja Haataisen käsitystä. Meillä nimenomaan uudessa pykälässä, jota ehdotamme, on hyvin selkokielellä sanottu, että eettisen tai uskonnollisen vakaumuksen vuoksi voi olla oikeus kieltäytyä, ellei naisen henki ole vaarassa. Ja missään vaiheessa ei kukaan ole muuta ajatellutkaan, että jos kyse on esimerkiksi kohdun ulkoisesta raskaudesta, joka tarvitsee toimenpiteitä, niin kaikki ilman muuta ne suorittavat eivätkä ne tarvitse mitään erillisiä harjoittelutoimenpiteitä, vaan laparoskooppiset toimenpiteet, myös kohdun ulkoiseen raskauteen liittyvät, ovat aivan normaalia gynekologin toimintaa ja tällaisia kaikki suorittavat.

17.09 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmettelen edustaja Haataisen käyttämää puheenvuoroa sen vuoksi, että tiedätte varmaan, että läntisen Euroopan maista ainoastaan Suomessa ja Ruotsissa terveydenhuollon henkilöstöllä ei ole lakiin perustuvaa oikeutta kieltäytyä vakaumuksen perusteella suorittamasta aborttеja tai laatimasta niihin liittyviä lausuntoja. Mielestäni on aika kestämätöntä puolustaa omantunnonvapauden puutetta sillä, että näin jollain lailla vaarannettaisiin potilaan oikeuksia tai vaikeutettaisiin aborttioikeuden toteutumista. Ei missään muussa maassa, Hollannissa, Norjassa, Tanskassa ja niin edelleen, ole käynyt näin. Miksi ihmeessä Suomessa ei voida

tätä omantunnonvakaumuksen suojaa antaa terveydenhuoltohenkilöstölle, kun se toimii muissakin maissa?

17.10 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime eduskuntakaudella edustaja Rauhala teki pitkälti saman tyyppisen esityksen, ja tuolloin sekä minä että myös eräät muut vasemmistoliiton edustajat kannattivat sitä. Tämä esitys kuitenkin poikkesi tästä nyt käsillä olevasta kansalaisaloitteesta yhdessä ratkaisevassa kohtaa. Siinä nimittäin asetettiin naisen oikeus aborttiin etusijalle ohitse henkilöstön oikeuden päättää omantuntonsa perusteella, ketä hoitavat ja ketä eivät.

Tämä on ratkaisevan tärkeä ero, ja tämä on se ero, minkä vuoksi minä en voi tätä kansalaisaloitetta kannattaa. Tässä ei itse pykälässä eikä perusteluissa aseteta aborttioikeutta etusijalle. Kumpikin näistä oikeuksista on kansainvälisessä ihmisoikeuskeskustelussa harmaalla alueella, mutta vain toinen näistä liittyy suoraan ihmisen henkeen ja terveyteen. Minusta on selvää, kumpi on etusijalla.

17.11 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä aihe on varmasti herkkä ja näkemyksiä jakava, mutta toivon, että todellakin täällä käydään keskustelua toinen toistemme kunnioittamisen hengessä niin kuin näyttää, että tällä hetkellä käymmekin.

Oli hyvä, että edustaja Kontula otti esille tämän kohdan, koska nimenomaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuista on johdettavissa se, että kun maassa on hoitohenkilökunnalla tai lääkärillä mahdollisuus omantunnonsyistä olla tekemättä abortteja, niin samanaikaisesti tulee sitten varmistua siitä, että potilas saa ne oikeudet, jotka hänelle lain mukaan kuuluvat. Tämä nimenomaan tässä kansalaisaloitteessa tuodaan ihan selkeästi esille, eli tässä ei olla viemässä kenenkään oikeuksia aborttiin, tässä ollaan ainoastaan mahdollistamassa se, että hoitohenkilökunnan ei tarvitse oman omantuntonsa vastaisesti osallistua näihin aborttitoimenpiteisiin. Tämä pystytään työjärjestelyllä tekemään. Aivan niin kuin edustaja Räsänen täällä totesi, niin kaikissa Länsi-Euroopan maissa tämä on ihan vallitseva käytäntö, ainoastaan Suomessa ja Ruotsissa ollaan poikkeuksellisessa tilanteessa.

17.13 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä kun tätä keskustelua käydään, niin kuten tuossa jo edellinen puhuja, edustajatoveri Essayah sanoi, niin toivon, että kuitenkin kunnioitamme toisiamme.

Mutta oikeastaan se asia, mikä tässä on kysymyksessä ja mihin pitäisi puuttua, on nimenomaisesti se, mihin edustaja Kontula viittasi: naisen oikeus raskaudenkeskeytykseen. Siitä on kysymys, ja jokaisessa tilanteessa tätä pitää kunnioittaa ja tämä pitää pystyä takaamaan. Sitten täytyy mennä näihin perusteluihin, ja näissä aloitteen perusteluissa valitettavasti tämä ei ole se ensimmäinen asia, ja täytyy silloin kysyä, että mitä tällä aloitteella haetaan. Itselleni se, että jokaisella on oikeus itse päättää siitä, haluaako raskauden keskeyttää, on se ensisijainen asia. Tällaisella aloitteella ei pidä lähteä vaarantamaan tätä asiaa.

17.13 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokemukset osoittavat, että vaikka varmasti aloitteen tekijällä ei ole tarkoitus, ehkä ainakaan suoranaisesti, saada aikaan sellaisia tuloksia, että raskauden keskeyttäminen, palvelut, tulevat vaikeammin saavutettaviksi, niin silti kokemukset Euroopassa minun mielestäni osoittavat sen, että näin on tapahtunut. (Välihuutoja) Esimerkiksi Itävallassa on maakuntia, joissa kukaan gynekologi

ei tee näitä. Jos ajattelee, että Suomi on, niin kuin tässä sanottiin, harvaan asuttu maa ja joillakin paikkakunnilla ei ole niin paljon valinnanvaraa, niin se on varmasti aivan todellinen uhka. Siinä mielessä kannattaa mielestäni ottaa iisisti ja ajatella, että meillä on toimiva lainsäädäntö, joka mielestäni ennemminkin pitäisi muuttaa toiseen suuntaan, jossa oikeasti kunnioitetaan naisen oikeutta määrätä omasta kehostaan. Tällä hetkellä ammattijärjestöt ovat sitä mieltä, että tämä järjestelmä toimii ja kunnioitetaan ihmisten vakaumusta eikä ketään estetä opiskelemasta — se on ihan varmaa — tätä alaa.

17.14 **Anne-Mari Virolainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä aloitteen tekijät korostavat kansainvälisten järjestöjen suosituksia mutta ohittavat kotimaisten terveydenhuollon liittojen suositukset ja sen, että paikallisesti näistä pystytään jo sopimaan, että se ei tarvitse uutta lainsäädäntöä. Varsinkin haluaisin viitata arkkiatri Risto Pelkosen kirjoitukseen Lääkärilehdessä, jossa hän kirjoittaa näin, että "omantunnonvapauden salliminen raskaudenkeskeytyksen saralla saattaisi lisätä vaatimuksia vapautua myös muista moraalisesti herkistä hoitotoimista". (Touko Aalto: Just näin!) Tämä on mielestäni erittäin tärkeä huomio.

Sitten haluaisin nostaa vielä esiin koulutuksen. Nimittäin kun meillä EU-tasolla normitetaan terveydenhuollon ammattilaisten koulutuksia ja tutkintovaatimukseen sisältyvää osaamista, niin olisiko niin, että nämä ihmiset, jotka haluavat kieltäytyä toimenpiteistä, lausuntojen kirjoittamisesta, opiskellessaan eivät osallistuisi näihin? Saisivatko he silloin tutkinnon ja osoittaisivat sen pätevyytensä? Miten näissä tapauksissa toimittaisiin?

17.16 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos lääkärillä olisi oikeus kieltäytyä abortin tekemisestä omaantuntoon vedoten, asettaisimme naiset esimerkiksi alueellisesti eriarvoiseen asemaan. Kuinka turvataan sen naisen terveys, jonka alueen ainoa lääkäri kieltäytyy tekemästä aborttia? Itse tulen Keski-Suomesta, olen kotoisin Itä-Suomesta, ja voin miettiä, että pienissä terveyskeskuksissa jo yhdenkin lääkärin kieltäytyminen voisi merkitä koko palvelun lakkauttamista. Mitä tämä tarkoittaisi näiden naisten osalta? Kieltäytymisoikeus asettaa naiset epätasa-arvoiseen asemaan nimenomaan asuinpaikan, tulojen, sosioekonomisen aseman, kielitaidon sekä matkustamismahdollisuuksien suhteen.

Kiinnitän huomion edustaja Virolaisen erittäin tärkeään huomioon: keskustelu laajentuisi väistämättä muihinkin moraalisesti kuormittaviin terveydenhuollon tehtäviin, väistämättä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja ministeri Soini haluaa käyttää puheenvuoron, minuutti.

17.17 **Ulkoasiainministeri Timo Soini** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! (Eduskunnasta: Ulkoministeri Soini!) — Sananvapaus ei mene siitä, vaikka on ulkoministeri.

Tämä asia on minun mielestäni tärkeä. Suomi on kehitysmaa eurooppalaisessa ihmisoikeuskysymyksessä, tämä on häpeällinen tilanne. Aina täällä puhutaan hyvin kerkeästi eurooppalaisesta oikeusjärjestyksestä ja oikeuksista. Länsi-Euroopan maista, joista aina hirveän kerkeästi puhutte, vain Suomi ja Ruotsi ovat käytännössä kieltäneet tämän omantunnonvapauden pykälän. Tämä tulee jatkossa johtamaan siihen, että kun ajetaan tämän lisäksi eutanasiaa ja jos se tulee jossain lailliseksi, niin todetaan, että teidän pitää osallistua tä-

hänkin. Tämä on erittäin hyvä ja perusteltu, ryhdikäs teko saattaa Suomi sivistysvaltioksi länsimaisen perinteen mukaisesti, jotta nämä ihmiset eivät joudu toimimaan vakaumuksensa vastaisesti.

Ja vielä yksi asia: se, että kun käytännöllä kuitenkin tämä järjestellään, eikö ole vähän tekopyhää sitten kuitenkin osallistua tähän käytännön järjestelyyn eikä antaa sille lain suojaa?

17.18 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan hämmentävää, että ulkoministeri Soini käyttää täällä voimakkaan puheenvuoron (Eduskunnasta: Kansanedustaja Soini!) — Kansanedustajat puhuvat täältä omalta paikaltaan.

Arvoisa puhemies! Alkuun on kyllä todettava, että Suomen laki on Euroopan mittakaavassa verraten tiukka ja aborttiluvut ovat Suomessa matalia verrattuna pohjoismaisiin naapureihin.

Edustaja Tanus sanoi tuossa ensimmäisessä puheenvuorossaan, että tämä valinnanvapaus koskee henkilökuntaa ja asiakkaat toki sitten tekevät miten tekevät. Mutta kyllä minulla herää huoli, että jos hoitohenkilökunta kieltäytyy tekemästä raskaudenkeskeytyksiä, niin lisääkö se aborttiin liittyvää stigmaa. On meinaan todettu, että abortin läpikäyneiden kokemuksien perusteella merkittävä toipumista edistävä tekijä on inhimillinen ja kunnioittava kohtaaminen, ja pelkään, että tämä vaarantuu tämän aloitteen toteutuessa.

17.19 **Eeva-Maria Maijala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys on sinänsä erittäin hyvä ja kannatettava, ja ehdottomasti pitäisi tätä ihmisoikeusasiaa ja omantunnonvapautta kunnioittaa ja kehittää, (Touko Aalto: Entäs naisten ihmisoikeudet, itsemääräämisoikeus!) mutta yksi asia tässä on, mihin minä haluaisin nyt kiinnittää erityisesti huomiota. Se on se, että jos lähdettäessä mennään kovin pitkälle, niin sitten on tämä opiskeluaikainen asia, eli pitäisi kuitenkin muistaa, että opiskeluaikana kaikki alan henkilöt saavat tähän asiaan riittävän koulutuksen ja osaamisen, sillä silloin jos tulee vastaan hätätilanne ja todellakin joudutaan tekemään hyvin nopea raskaudenkeskeytys jostakin syystä tämän naisen pelastamiseksi, niin mitä sitten, jos ei osaakaan. Elikkä todellakin kiinnitetään huomiota tähän opetukseen ja koulutukseen, ja lähdemme siitä, että kaikkien tulee varmasti osata tämä asia silloin, jos tulee hätätilanne.

17.20 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aika kylmäkiskoinen lähestymistapa kyllä vasemmalta puolelta on terveydenhuollon ammattilaisen näkökulmaan. Kuitenkin, kun me tiedämme, että terveydenhuollon ammattilaisella ihan alun perin tarkoituksena on mennä ammattiin, jossa hän haluaa pelastaa elämää, ei tuhota elämää: hän haluaa parantaa, hän haluaa tehdä sitä hyvää, mihin hänet on koulutettu. Tämä on hyvin pieni osa terveydenhuollon ammattilaisen työajasta, että joutuu osallistumaan aborttiin tai sen tekemiseen. Nyt täytyy muistaa, että jos henkilö vakaumukseltaan kokee, että hän lopettaa ihmiselämän, vaikka se ei ole vielä syntynyt, niin olisi aika kylmäkiskoista sanoa, että sinun täytyy tehdä se riippumatta siitä, mitä sinä koet. On ihmisoikeuskysymys myös antaa valinnanvapaus tässä asiassa, koska me pystymme tämän järjestämään muulla tavoin. Tämä on pystytty järjestämään kaikissa Euroopan maissa muilla tavoin. Onko Suomi niin kehitysmaa terveydenhuollon suhteen, että meiltä loppuvat lääkärit ja kätilöt kesken, jos tällainen omantunnonvapaus sallitaan? En usko. Minun mielestäni tämä on erinomainen kansalaisaloite, (Puhemies koputtaa) ja kannatan tätä. (Puhemies: Aika!)

17.21 **Hanna Halmeenpää vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On alkuun sanottava, että minä kyllä ymmärrän tämän aloitteentekijöiden vakaumuksen ja arvostan vakaumuksellisuutta, siitä ei ole kyse.

Mitä tulee viittaukseen asepalveluksesta kieltäytymiseen vakaumuksen perusteella, niin se ei taida kyllä olla verrannollinen tämän aloitteen kanssa. (Touko Aalto: Ei todellakaan!) Kun nimittäin joku jättää asepalveluksen nykylainsäädännön mukaisesti käymättä, kukaan muu ei tämän henkilön vuoksi asepalvelukseen mene. Sen sijaan, mikäli terveydenhuollon ammattilainen vakaumuksensa vuoksi voisi kieltäytyä ammatissaan suorittamasta nykylainsäädännön mukaisia töitä, joku muu terveydenhuollon ammattilainen nämäkin työt kuitenkin joutuu tekemään. (Eduskunnasta: Juuri näin!)

Olen keskustellut usean tämän alan ammattilaisten kanssa, ja tietääkseni Kätilöliitto ja Lääkäriliitto tätä aloitetta vastustavat. En ole koskaan kuullut, että kukaan terveydenhoidon ammattilainen suorittaisi raskaudenkeskeytyksiä (Puhemies: Aika!) mielellään, päinvastoin.

17.22 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin sanottakoon, että ymmärrän monien edustajien puheenvuorot ja ymmärrän, että teillä ei ole käytännön tilanteesta oikein hyvää käsitystä. (Touko Aalto: Mistä sinä sen tiedät?) — Minä olen ollut yli 20 vuotta lääkärinä, yleislääkärinä yli 10 vuotta ja toiset yli 10 vuotta erikoislääkärinä.

Ensinnäkin sellainen asia, että suurin osa gynekologeistahan toimii sellaisissa työtehtävissä, työpisteissä, joissa ei raskaudenkeskeytyksiä edes käsitellä. Raskaudenkeskeytyksiähän tehdään vain tietyissä sairaanhoidon pisteissä. Todellakin esimerkiksi suurin osa kun tehdään sosiaalisin indikaatioin, niin yksi lääkäri ei pysty sitä tekemään, vaan siihen tarvitaan jo kaksi lääkäriä antamaan lausuntoja.

Se, minkä takia meillä aloitteen perusteluissa ei ole naisten oikeuksia, on yksinkertaisesti sen takia, että naisilla on nykytilanteessakin oikeus aborttiin. (Anna Kontula: Suomessa se on tiukempi kuin muualla!) (Puhemies: Aika!) Aborttilain kaikki pykälät pysyvät voimassa jatkossakin, naisella itsellään on oikeus päättää.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Kysymyksessä minuutin mitaiset puheenvuorot, debattivaihe.

17.24 **Maria Tolppanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan ensin alkuun: minä kyllä kunnioitan elämää, ihan varmasti. Mutta tämä on sellainen pandoran lipas, jos tämä aukaistaan, että jos ihminen voi kieltäytyä siitä työstä, mihin hänet on koulutettu, (Touko Aalto: Hyvä!) niin seuraava vaihe on sitten se, että saattaa tulla ihminen, joka sanoo, että minä en osallistu verensiirtoihin sen takia, että minun eettinen näkemykseni kieltää sen. Ja kun täällä sanotaan, että joka tapauksessa pitäisi abortti suoda silloin, jos naisen henki on vaarassa, niin minä kyllä nostaisin tässä rinnalle myöskin sen, että silloin se on tehtävä, jos naisen henkinen hyvinvointi on vaarassa. Jos nainen on raiskattu, esimerkiksi, ja hän haluaa abortin, niin siitä ei ole oikeus toisella ihmisellä kieltäytyä, koska taas se masennus, minkä se saattaa aiheuttaa, ihan varmasti vaarantaa myöskin tämän naisen elämän eteenpäin, (Sari Tanus: Mutta näinhän saa tehdä!) ja se ei voi olla kenenkään toisen ihmisen päätettävissä. Ja kun me tiedämme, missä vaiheessa abortit tehdään, niin jos sitten

kieltäydytään tekemästä, (Puhemies koputtaa) niin voi olla, että 12 viikkoa lipsahtaa ohi, ja silloin puhutaan jo ihmisestä.

17.25 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Minä en usko, että kukaan nainen — tai erittäin harva nainen ainakin, joka joutuu siihen tilanteeseen, että joutuu pohtimaan raskauden keskeyttämistä — tekee sitä heppoisin perustein. Ehkä huoleni tämän aloitteen suhteen liittyykin siihen, joutuuko nainen tällaisessa tilanteessa entistä suuremman paineen eteen (Eduskunnasta: Nimenomaan!) ja mahdollisesti tuomitsevien ajatusten eteen, kun se tilanne on jo entisestään todella vaikea. Ja toinen huoleni liittyy samaan, mihin edustaja Maijala viittasi: kyllähän pitää kuitenkin olla näin, että osataan toimia hätätilanteissa, eli koulutuksessa pitää pystyä käsittelemään myös ne asiat. Ymmärsin ainakin lausuntojen perusteella, että tämäkin aspekti tämän aloitteen myötä vaarantuisi.

17.26 **Nasima Razmyar sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse tulen sellaisesta lähtömaasta, jossa missään nimessä naisen itsemääräämisoikeus ei ole mikään valinta, ja ihmettelen suuresti, että kuulen tätä keskustelua Suomen eduskunnassa. (Välihuutoja) Hyvät naiset, hyvät miehet, me palaamme ajassa 40 vuotta taaksepäin. (Eva Biaudet: Juuri näin!) Tässä keskustelussa, paitsi että tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja siitä, että tämä avaa tämän Pandoran lippaan, meidän pitää muistaa, että suomalaisen terveydenhuollon ykkösprioriteetti on äidin terveys, ja se on se meidän lähtökohta. Toisaalta tässä on ollut hyviä puheenvuoroja siitä, kuinka tämä asettaa myös terveydenhuollon työntekijöitä eriarvoiseen asemaan. Ja täytyy muistuttaa, että ammatinvalinnassa voi aina tehdä niitä valintoja ja myös terveydenhuollon piirissä voi hyvin valita, minkälaisia työtehtäviä haluaa tehdä, ja niistä keskustella. Mutta sitten kun meillä on niitä paikkakuntia, joissa on tosiaankin ne kaksi lääkäriä, niin jos toinen niistä ei suostu tekemään, niin se varmasti vaikuttaa myöskin naisen päätökseen. (Puhemies koputtaa: Aika!) Ja toivon, että tässä keskustelussa otetaan huomioon myöskin valistus. (Puhemies: Aika!) Sitä me tarvitsemme kouluissa ja sillä me pystymme ehkäisemään näitä.

17.27 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse lähestyn tätä kahdesta näkökulmasta. Ensinnäkin täällä on tuotu erittäin hyvissä puheenvuoroissa esiin se, että abortti on aina kipeä asia, niin kuin edustaja Multala otti tässä esiin. Sitten tämä alueiden lähtökohta: tämä on myös alueiden tasa-arvokysymys, jos tämä aloite menisi läpi ja se sallittaisiin. Mutta se, mikä minua häiritsee tässä ennen kaikkea eniten, on tämä eettinen vakaumus. En ole alan ammattilainen taustaltani niin kuin edustaja Tanus esimerkiksi on, en voi kuvitella, miltä ammattihenkilöstöstä tämä toimenpide tuntuu, mutta voisin kuvitella, että ehkä osa pystyy kovettamaan itsensä, mutta tuskin se kenenkään mielestä on mikään mieluisin osa työtehtäviä. Kuka määrittelee, mikä on eettinen vakaumus, johon voi vedota ja tästä tehtävästä kieltäytyä?

17.28 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä on jo hyvistä puheenvuoroista käynyt ilmi, abortti ei pääsääntöisesti koskaan ole siihen joutuneelle tai päätyneelle naiselle helppo asia, eikä sitä toisekseen Suomessa myöskään vapaasti tai kevyin perustein saa. Usein kyseessä on myös henkisesti varsin nöyryyttäväkin kokemus kyseiselle naiselle. Kaikki alalle hakeutuvat ja kouluttautuvat tietävät, että raskaudenkeskeytykset tulevat olemaan osa heidän työtään. Onkin tavallaan varsin absur-

dia edes keskustella täällä hoitohenkilökunnan lakisääteisestä oikeudesta vakaumuksen perusteella olla osallistumatta abortin tekoon, (Antero Laukkasen välihuuto) ja täällä on myös tullut ilmi sekin, että asiasta varmasti voidaan myös ilman lakia sopia. Työetiikkaan kuuluu hoitaa potilasta, ei jättää potilasta hoitamatta.

17.29 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Euroopan neuvoston päätöslauselmassa todetaan, että hoitohenkilökunnalla on oikeus ilman sanktioita tai syrjintää kieltäytyä tekemästä tai avustamasta abortin tai eutanasian suorittamista, ja lähes kaikissa Euroopan neuvoston maissa tämä oikeus on taattu. Oletteko te sitä mieltä, että suurin osa Euroopan maista on hyvin jälkeen jääneitä ja sivistymättömiä tässä asiassa? (Eduskunnasta: Missä on eurooppalaisuuden kunnioitus?) — Juuri näin. — Tässähän ei olla viemässä oikeutta naisilta tehdä aborttia. Myös muissa Euroopan maissa, joissa tämä omantunnonvapaus on turvattu, he voivat edelleen myös tehdä abortteja, joten nyt olisi aika siirtyä Suomenkin tähän, eurooppalaistua ja ottaa tämä omantunnonvapaus käyttöön.

17.30 **Susanna Huovinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan puuttua kahteen puheenvuoroon tässä lyhyesti ja pidemmästi sitten omassa puheenvuorossani.

Ensinnäkin tähän Euroopan neuvoston päätöslauselmaan: Käyn läpi tuossa hetken päästä sen, miten tämä päätös siellä Euroopan neuvostossa on syntynyt. Se on syntynyt menettelyllä, josta tässä eduskunnassa käyttäisimme nimitystä tilapäinen enemmistö. Ja jokainen, joka ei vielä tiedä, mikä on tilapäinen enemmistö, niin voi tutustua eduskunnan käytäntöihin.

Toinen näkökulma, jonka haluan nostaa tässä lyhyesti esiin, liittyy edustaja Tanuksen äsken täällä käyttämään puheenvuoroon, jossa hän ylensi itsensä suhteessa meihin muihin. (Antero Laukkanen: Höpön löpön!) En pidä siitä ajattelutavasta, että tässä salissa jokin koulutus, jokin asema veisi niin kuin ylemmäksi kuin me muut, ja sen vuoksi haluan tämän tässä ääneen sanoa.

Minulla on tässä edessäni valtakunnallisen sosiaali- ja terveysalan eettisen neuvottelukunnan kannanotto, minulla on tässä edessäni artikkeli, jonka ovat kirjoittaneet THL:n kaksi tutkijaa, ja lisäkseni edessäni on Väestöliiton kannanotto. Nämä kaikki tahot, jotka ovat käsitykseni mukaan (Puhemies: Aika!) varsin asiantuntevia, vastustavat tätä aloitetta. (Touko Aalto: Hyvä, Susanna!)

17.31 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Siis en millään muotoa aseta itseäni ylemmä ketään, mutta olen hämmästynyt, että tässä salissa — ja suuri osa heistä, jotka ovat puhuneet, ovat suomalaisia, Suomessa olevia naisia — ei tiedetä sairaanhoidon, terveydenhuollon rakenteita ja toimintatapoja paremmin. Minä olen hoitanut naisia yli kaksikymmentä vuotta, ja kohtelemme heitä arvokkaasti, kunnioittaen. Minä kohtaan myös aborttia miettiviä, siihen päätyviä naisia, heitä, jotka miettivät adoptiovaihtoehtoa ja raskauden jatkamisvaihtoehtoa. Rinnalla kulkeminen, heidän tilanteensa hoitaminen, mutta että ei tarvitse siihen yksittäiseen toimenpiteeseen, toisen elämän lopettamiseen osallistua, niin se on ihmisoikeuskysymys. Se on myös yhdenvertaisuuskysymys. Minkä takia tässä meidän aloitteessamme ei ole naisten oikeudet perusteena? Koska naisilla säilyy oikeus aborttiin (Puhemies: Aika!) ihan niin kuin tähänkin asti. Nainen itse päättää sen.

17.32 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se on sinänsä hauska kuulla, että tässäkin salissa EU niin paljon silloin kiinnostaa, kun se mahdollistaa naisten aseman heikentämisen. Me tiedämme esimerkiksi sen, mitä tämä asia on aiheuttanut Italiassa. Täällä koko ajan kerrotaan, miten tämä toimii kaikkialla niin paljon, mutta siellä on valtavia alueita ja isoja alueita, joilla ei ole missään mahdollisuutta aborttia saada.

Varsinkin kun me puhumme näin harvaan asutusta maasta kuin Suomi on, niin minä todella toivoisin, että täällä kiinnostaisi tämä alueellinen tasa-arvo ja se, mikä on naisten yhdenvertaisuus tässä maassa. Pelkästään kun minä kuuntelen näitä tiettyjen edustajien kommentteja täällä raskauden keskeyttämisestä, niin minä voin vain arvailla sitä, kuinka paljon tämä keskustelu ja tämä aloite ja kaikki tämä myllytys, mitä tästä halutaan nyt pitää päällä, lisää niitten naisten taakkaa, jotka joutuvat tämän hirveän päätöksen eteen, jotka joutuvat näissä vaikeissa tilanteissa elämään. Tässä puhutaan ammattilaisten arviosta. Lääkäriliitto, Kätilöliitto, sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta, kaikki nämä alan ammattilaisjärjestöt vastustavat tätä (Puhemies: Aika!) naisten oikeuksien ja työntekijöitten oikeuksien takia.

17.33 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Tämä keskustelu on kyllä oikeasti todella hämmentävää. Täällä ei todellakaan puhuta kenenkään oikeudesta aborttiin, vaan yhden ammattiryhmän oikeudesta omantunnonvapauteen. Jos täällä tänään puhuttaisiin seksuaalivähemmistöistä, kaikki lainaisivat sitä, mitä EU:ssa tapahtuu, mutta kun täällä puhutaan jonkun oikeudesta, omantunnonvapaudesta olla surmaamatta pieni elämä äidin kohtuun, niin nyt siitä on hirveä meteli, (Välihuutoja) hirveä meteli. Oikeus olla osallistumatta elämän lopettamiseen on sataprosenttisesti omantunnonkysymys. (Eva Biaudet: Onko äiti tappaja sitten?)

17.34 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minuakin on hämmentänyt ehkä ensinnäkin tämä tapa, millä tässä on viitattu Euroopan esimerkkeihin ja tilanteeseen muualla Euroopassa. Monet kansainväliset nais- ja ihmisoikeusjärjestöt nostavat nimenomaan abortin saannin vaikeuden ja myöskin ehkäisyvälineiden heikentyneen saatavuuden keskeisinä tasa-arvo-ongelmina muualla Euroopassa, ja näitä ollaan nyt ikään kuin tuomassa Suomeen. Näitä ongelmia ei ole tällä hetkellä täällä.

Sitten tässä on puhuttu sivistysvaltiosta ja ihmisoikeuksista. Ongelma minun mielestäni on se, että tässä viitataan nyt ainoastaan yhden osapuolen sinänsä tärkeään oikeuteen, uskonnon vapauteen ja omantunnon vapauteen. Mutta miten tämä toinen osapuoli? Tässähän on myöskin kyse naisten itsemääräämisoikeudesta, tässä on kyse syrjimättömyysperiaatteesta ja kaikkien kansalaisten oikeudesta hyvään terveyteen. Ja minun nähdäkseni tämä lakimuutos tulee vaikeuttamaan abortin saantia, vaikka se ei sitä kokonaan estä, ja täten se tulee myöskin heikentämään naisten itsemääräämisoikeutta Suomessa. Se tulee myöskin (Puhemies koputtaa) asettamaan naisia eri puolilla Suomea epätasa-arvoiseen asemaan ja (Puhemies: Aika!) näin myöskin heikentää yhdenvertaisuutta tässä maassa.

17.35 **Sari Raassina kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sari Tanus viittasi kokemuksiin, joita ammattihenkilöstöllä on kyseisestä toimenpiteestä, terveydenhuollosta ja näiden potilaiden kohtaamisesta. Katson kuitenkin, että tässä kysymyksessä ensisijaista on niiden naisten asema, jotka joutuvat tuohon vaikeaan elämäntilanteeseen. (Touko Aal-

to: Just näin!) Terveydenhuollon ammattihenkilöllä täytyy olla valmiudet kohdata tilanteita, toimia tilanteissa ja tukea asiakasta hänen päätöksenteossaan. (Sari Tanus: Juuri näin!)

17.36 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on sivistysvaltio. Raskauden keskeytys perustuu meillä lakiin, ja se on osa julkista terveydenhuoltoa. Edustaja Soini, ministeri Soini, Suomen lainsäädäntö on itse asiassa varsin tiukka. Nimittäin naisen oma tahto ei yksin riitä, vaan tarvitaan aina lakisääteinen peruste, ja näitä eurooppalaisia maita on vain kolme, joissa aborttilainsäädäntö on yhtä tiukka kuin Suomessa. Ei ole perustetta väittää, että Suomessa olisi jotenkin löperö aborttilainsäädäntö.

Olennaista on se, arvoisa puhemies, että päätös raskauden keskeyttämisestä on aina erittäin raskas, eikä sitä raskasta päätöstä pidä kuormittaa enempää epävarmuudella siitä, saako oman alueen terveydenhuollon henkilökunnalta sitä palvelua, jonka tarvitsee. Siihen tilanteeseen emme halua ketään ajaa. Tätä oikeutta terveydenhuollon henkilöstölle kieltäytyä eettisin perustein ei pidä antaa, sen sijaan tulee keskittyä laadukkaisiin perhesuunnittelupalveluihin sekä raskauden ehkäisyneuvontaan erityisesti kouluissa.

17.37 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty hyviä puheenvuoroja, ja kerrankin minä varmaan tämän eduskuntaurani aikana saan olla eri mieltä Soinin kanssa. Joka tapauksessa tässä oli Aallolla erittäin hyvä puheenvuoro. Minäkin näen tämän nimenomaan naisen (Antero Laukkasen välihuuto) itsemääräämisoikeuskysymyksenä. — Minä vastaan sinulle myöhemmin. (Naurua) — Minä kiinnittäisin huomiota (Antero Laukkasen välihuuto) tässä yhdenvertaisuuteen... En kuule, Laukkanen, omia ajatuksiani, kun sinä haluat vastustaa minua niin kovasti.

Haluaisin kuitenkin kiinnittää tässä yhdenvertaisuuteen huomiota siinä mielessä, että jos me nyt avaamme tämän Pandoran lippaan, niin kuin täällä Tolppanen sanoi, niin meidän täytyy ruveta miettimään jatkossa kaikkia vakaumuksia. Meillä on hyvin paljon erilaisia uskontoja, erilaisia vakaumuksia. Sen takia ihmettelenkin, että ainakaan tässä vaiheessa ei vielä ole ollut esillä se, että tämän pitäisi mennä ehdottomasti perustuslakivaliokuntaan lausunnolle siinä mielessä, että onko tämä riittävän hyväksyttävä syy asettaa yksi ryhmä eriarvoiseen asemaan, että he voisivat vakaumuksensa puolesta kieltäytyä. Muistamme hyvin esimerkiksi tämän pappi-esimerkin, on aivan eri asiasta kysymys, mutta hän ei saanut vakaumuksensa perusteella kieltäytyä työskentelemästä naisen kanssa.

17.38 **Lea Mäkipää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ensinnä todettava, että eduskunnassa on muutamia semmoisia asioita, jotka ovat omantunnon asioita, ja tästäkin asiasta on turha väitellä. Mutta kannatan tätä kansalaisaloitetta, koska tämä on minulle omantunnon asia ja ihmisoikeusasia, ja siitä ei kannata väitellä, jokainen on tästä eri mieltä.

Se on ensinnäkin ihan hyvä todeta, että aborttien määrä on laskenut ja varsinkin nuorten keskuudessa, että tämä valistus on mennyt eteenpäin. Mutta täällä pykälässä sanotaan, että terveydenhuollon henkilökunnalla on oikeus eettisen tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella kieltäytyä suorittamasta raskauden keskeytystä, ellei naisen henki ole vaarassa. Täällä aloitteessa tämä on minun mielestäni aika hyvä johdatus. Sitten on kyllä ihmeellistä todeta, että joskus otetaan tämä Euroopan hieno käytäntö mukaan, mutta tässä tapauksessa vain Suomi ja Ruotsi ovat eri mieltä. Tuntuu jotenkin ihmeelliseltä, että kuinka näin mennään sitten näissä asioissa aina, mikä asia onkin kyseessä. (Puhemies koputtaa) Ja kyllä tä-

mänkin on johtamassa, (Puhemies: Aika!) että eutanasia on seuraava asia, mistä täällä keskustellaan.

17.39 **Martti Talja kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jäin pohtimaan tätä prosessuaalista menettelyä tässä. Moni nainen tulee kuitenkin kuulemaan terveydenhuollon ammattilaisen luokse, miten tässä tilanteessa voisi toimia. Koskeeko tämä myös tätä toimintaa vai onko kyse siitä ainoastaan, että tuottamuksellisesti tuottaa sitten sikiön lähdetyksen? Tällä hetkellähän ne ovat lääkkeellisiä suurin osa, hyvin vähän menee sitten toimenpiteellisesti varhemmin. Liittäisin tähän samaan asiaan kyllä sitten myös neuvonnan siitä raskauden ehkäisystä ja niin edelleen. Elikkä näkisin, että kyseessä on enemmänkin ammatinvalinta-asia. Näen, että lääkärin, ammattilaisen pitää osata neuvoa, miten menetellä siinä tilanteessa, kun asiakas tulee luokse.

17.40 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kysymyksessä on näin herkkä, henkilökohtainen asia, olisi syytä pidättäytyä kaikenlaisesta ehdottomasta, ehdottomuuksia sisältävästä keskustelusta, erityisesti jos on mahdollista, että sävy syyllistää naisia, jotka ovat elämänsä vaikeimman asian edessä. Edustaja Niikko sanoi täällä, että keskustelussa ollaan kylmäkiskoisia terveydenhuollon henkilökuntaa kohtaan. Se keskustelu, mitä minä olen tämän kansalaisaloitteen puolustajilta kuullut, on kyllä erittäin kylmäkiskoista näitä naisia ja vanhempia kohtaan, jotka näitä päätöksiä joutuvat tekemään. Ministeri Soini puhui ihmisoikeuksista, niin kuin moni muukin, mutta pitäisi puhua myöskin potilaiden ihmisoikeuksista ja yhdenvertaisuudesta.

17.42 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jo tällä hetkellä työpaikkajärjestelyjen avulla useat terveydenhuollon ammattilaiset voivat kieltäytyä osallistumasta raskaudenkeskeytyksiin tai kirjoittamasta näitä lähetteitä, mutta tämän oikeuden toteutuminen on epätasaista, ja esimerkiksi tällä hetkellä on mahdotonta erikoistua gynekologiksi, jos ajattelee, että ihmisen elämä alkaa hedelmöityksestä, eikä halua osallistua alkaneen ihmiselämän lopettamiseen. Toivon, että ymmärrettäisiin, että kysymys abortista on erityinen eettinen kysymys. Se ei ole mikä tahansa kysymys, koska lääkärin ja terveydenhoitohenkilöstön keskeinen eettinen arvo on elämän suojeleminen. Meillä on lääkäreitä ja on kätilöitä, jotka ajattelevat, että ihmiselämä alkaa hedelmöityksestä, ja silloin tällaiselle lääkärille abortin suorittaminen on ihmiselämän lopettamista. (Puhemies: Aika!) Kun tämän vakaumuksen (Puhemies koputtaa) suoja on muissa maissa hyväksytty, miksi ihmeessä (Puhemies: Aika!) se ei voi täällä toteutua?

17.43 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eettisten asiain neuvottelukunnan lausunnossa — olen Etenen jäsen mutta en ollut tuolloin, kun tämä kanta on otettu — on todettu, että jos tällainen käytäntö otettaisiin, olisi luotava velvollisuus ja menettelytapa raportoida vakaumuksesta, jonka perusteella voisi kieltäytyä jostakin Suomessa hyväksytyn terveydenhuollon toimenpiteen suorittamisesta. Eli käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ilmoittaa vain, että minulla on sellainen vakaumus, että en tätä toimenpidettä voi suorittaa. Tämä on johtanut näissä eurooppalaisissa maissa siihen, että 2008 Italiassa 70 prosenttia gynekologeista kieltäytyi suorittamasta abortteja, Portugalissa 80 prosenttia. Kuvitelkaapa tuolla isolla Lapin alueella lähin terveysasema tai paikka, jossa tämä toimenpide voitaisiin tehdä, ja sinne tulee 14-vuotias tyttö, joka on tullut raskaaksi, ja hän

haluaisi abortin, niin hänelle sanotaan, että sulla on lähin paikka nyt sitten Oulussa, koska minä en näitä tee, ja hänelle asetetaan hirvittävä taakka eteen, (Puhemies koputtaa) että hän on jonkun (Puhemies: Aika!) väärän asian edessä.

17.44 **Simon Elo ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vasemmisto-opositio on puhunut täällä pakkolaeista, niin nythän tässä olisi kerrankin yksi pakko, joka voitaisiin poistaa ja korostaa ihmisarvoa. Miksi ei voida ymmärtää sitä, että me voimme toimia niin kuin nämä muutkin Euroopan maat aivan hyvin?

Mitä sitten tulee tähän ajatukseen, että rinnastetaanko armeijan käyminen ja tämä siinä, mikä on velvollisuutta: Siinä mielessä voidaan aivan hyvin rinnastaa, että yhtä lailla armeijan käymisestä voi vakaumuksellisista syistä kieltäytyä, suorittaa toisella tavalla. Minun mielestäni se on aivan hyväksyttävää. Siinäkään ei mitään kysytä sen enempää nykyään. Eikä niitäkään ole kuin muutama tuhat vuodessa. Mikä ongelma siinä on? Mikä ongelma se tässä olisi? Eikö meillä todella järjestelmä kykene siihen, että voidaan ottaa näiden ihmisten syvä vakaumus huomioon siinä, miten he tekevät työtään? Minua ihmetyttää, että mitään kompromissia ei muka pystytä tässä asiassa löytämään.

17.45 **Hanna Halmeenpää vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisat edustajakollegat! Tätä aloitetta puoltaessa on vedottu siihen, että naisten oikeus raskaudenkeskeytykseen säilyy ennallaan ja että se olisi vain järjestelykysymys. Minä kysyn kaikella kunnioituksella: eikö ole järjestelykysymys myös, että ne alan ammattilaiset, jotka ovat hakeutuneet alalle siitä huolimatta, että eivät halua eivätkä voi raskaudenkeskeytyksiä tehdä — mikä tilanne edustaja Tanuksen mukaan jo nykyisinkin paljon vallitsee — ovat hakeutuneet sellaisiin töihin, joissa raskaudenkeskeytyksiä ei tehdä? Eikö tämä järjestely sitten riitä? (Päivi Räsänen: Ei riitä!)

17.46 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen kovasti, miksi ministeri Soini ei saisi omaa mielipidettään esittää täällä. (Timo Heinonen: Totta kai saa!)

Tämä on vakaumuksellinen asia, ja abortti on aina tosi raskas asia ennen ja jälkeen naiselle. Olen itsekin terveyden alan ihmisiä, mutta koska täällä on paljon myös lääkäreitä edustajina, haluaisin kysyä: Onko tämä kansalaisaloite sellainen, että jossain vaiheessa henkilö, joka abortin haluaisi, joutuisi hengenvaaraan, koska henkilökunta sitä ei tekisi? Voiko tulla sellainen tilanne, että se pitäisi tehdä niin nopeasti eikä tekijää ole?

17.47 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toki ulkoministeri Soinikin saa sanoa kantansa. Me tiedämme kaikki jo presidentinvaaleista asti, että hän on abortin vastustaja, vaikka ei siitä haluttu puhua silloin kovin kovalla äänellä. Mutta on eri asia, että meillä on myös oikeus tietää, onko tämä koko hallituksen kanta, koska yleensä ulkoministeri puhuu hallituksen puolesta. (Mika Niikko: Älä viitsi!) — On tärkeää aina selvittää, kenen äänellä puhuu. (Ari Jalonen: Tämä on kansalaisaloite!) — Nimenomaan, mutta tämä on eduskunta, ja tuolla on hallituksen istuimet.

Yhdenvertaisuuslain sisältöhän on nimenomaan se, millä tavalla voidaan taata kansalaisille yhdenvertaiset palvelut ja asema, niin että viranomaisten, muun muassa palveluntarjoajien, terveydenhuoltohenkilöstön, omat asenteet esimerkiksi uskonnollisia, etnisiä tai seksuaalivähemmistöjä kohtaan eivät vaikuttaisi negatiivisesti kohteluun. Tässä mielessä

yhdenvertaisuuslaki pikemminkin takaa oikeuden saada yhtäläisesti terveydenhoitoa kuin antaa terveydenhoitohenkilöstölle mahdollisuuden kieltäytyä hoitamasta oman näkemyksensä ja (Puhemies: Aika!) vakaumuksensa perusteella.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Myönnän vielä seuraaville henkilöille debattipuheenvuoron, ja sen jälkeen me siirrymme sitten tuohon puhelistaan: edustajat Tölli, Heinonen, Aalto, Järvinen, Kontula ja Essayah, ministeri Soini, ja sitten on vielä edustaja Tanus.

17.48 **Tapani Tölli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terveydenhuollon keskeinen, suuri tehtävä on elämän suojelu. Perustuslaissamme puhutaan hyvin vahvasti oikeudesta elämään. Tässä nyt käsiteltävässä asiassa on juuri perimmältään näistä kysymys. Me olemme kuulleet sen, että Euroopan maista suurimmassa osassa voidaan vakaumuksellisista syistä kieltäytyä tästä tehtävästä, ja käytännössä Suomessa suuressa osassa sairaaloita näin menetellään, ja hyvin onnistuneesti.

En ymmärrä, miksei tässä voitaisi toimia niin, että tässä on lain suoja, eikä tehdä tästä asiasta sen vaikeampaa. Ei tämä ole pelkästään tekninen kysymys, vaan tässä on kysymys paljon isommasta asiasta, silloin kun on elämästä kysymys. (Puhemies: Aika! — Eva Biaudet: Naisten oikeuksista! Naisten oikeudet ovat myös ihmisoikeuksia!)

17.49 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite on kerännyt runsaasti kannatusta, se on tullut eduskunnan käsittelyyn, ja tänään on aika vähän keskusteltu siitä, millä tavalla tämä kansalaisaloite eduskunnassa käsitellään, ja minun mielestäni se on nyt oleellista myös tässä lähetekeskustelussa. Itse toivon, että myös tämä kansalaisaloite saa vastaavan perusteellisen käsittelyn eduskunnassa ja tulee sitten myös ison salin äänestettäväksi.

Jäin itse miettimään sitä, että kun edustaja Laukkanen puhui tappamisesta, miltä se kuulostaa siitä naisesta, joka on joutunut tämmöisen tilanteen eteen, vaikkapa raiskauksen kautta tai insestin kautta taikka jonkun muun kautta. Minä toivoisin, että tässä salissa kunnioitettaisiin ja käytettäisiin myös hienotunteisuutta näissä puheenvuoroissa.

Itse en vahvaa kantaa tähän ole muodostanut. En ole asiantuntija, enkä ole tällaista joutunut itse kohtaamaan, onneksi. (Puhemies: Aika!) Mutta kun Kätilöliitto on todennut, että tällaiset työntekijät ovat jo nyt voineet rajata itsensä pois, niin minun mielestäni se on aika vahva kannanotto.

17.50 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Abortti ei ole ainoa terveydenhuoltoon liittyvä kysymys, joka kuohuttaa meitä kaikkia. Kieltäytyminen abortin tekemisestä raskauden keskeyttämisen syiden takia tapauskohtaisesti saattaisi johtaa siihen, että jokainen lääkäri määrittäisi itse ne kriteerit, joiden perusteella hän potilaitaan hoitaa. Tämä ei ole millään tapaa eettistä. Pahimmillaan tilanne voisi myös johtaa siihen, että varakkailla naisilla olisi mahdollisuus mennä yksityislääkärille saamaan abortti. Nimenomaan — puhuin tuossa aikaisemmin Keski-Suomesta, Itä-Suomesta, pohjoisesta Suomesta — usein saattaa käydä myös niin, että vain yksi ihminen tekee ja työt kuormittuvat yhdelle ihmiselle.

Abortissa ei saa olla kyse rahasta, ei vakaumuksesta, ei raskauteen johtaneista syistä. Abortissa on oltava aina kyse raskaana olevan naisen oikeudesta omaan kehoon ja terveyteen.

17.51 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajille Tanus ja Tölli: Te sanoitte, että tämä ei johtaisi vaikeuksiin vaan olisi helppo toteuttaa. Päinvastoin, tämä avaisi loppumattoman tien pohtia sitä, mitkä vakaumukset antavat oikeuden tehdä henkilökohtaisia ratkaisuja. Miten huomioitaisiin esimerkiksi monikulttuuristuvassa maassamme eri uskontosuuntien ja -kuntien toiveet? Esimerkiksi Iranissa on se tilanne, että suuri osa mieslääkäreistä ei suostu hoitamaan naisia vakaumuksensa takia. Tapahtuisiko tämä myöskin meillä? Ja miten huomioitaisiin muut kuin uskonnolliset vakaumukset, jotka ovat yhtä painavia ja oikeutettuja?

Täällä on puhuttu Euroopan neuvoston päätöslauselmasta. Kannattaa muistaa, että sillä ei ole juridista sitovuutta ja se hyväksyttiin äänin 56—51 kokouksen loppupuolella tilanteessa, jossa 313 jäsentä oli jo poistunut tilaisuudesta. Puhdas vahinko.

17.53 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun salissa vedotaan siihen, että muuallakin Euroopassa, niin minä haluaisin muistuttaa vielä siitä, että muualla Euroopassa aborttioikeus pääsääntöisesti on vahvempi kuin Suomessa ja siitä huolimatta tästä terveydenhuoltohenkilökunnan oikeudesta kieltäytyä on aiheutunut ongelmia muualla Euroopassa.

Täällä on vedottu eurooppaoikeuteen, ja minä tarkistin asian: Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioista ei löydy tuomiota, joka koskisi henkilöstön oikeutta kieltäytyä abortista. Sen sijaan sieltä löytyi kyllä tuomio, jossa ei suinkaan taata aborttioikeutta mutta taataan se, että jos kansallinen lainsäädäntö mahdollistaa abortin, täytyy sen olla tehokkaasti toteutettavissa. Tämä on nimenomaan se huoli, joka liittyy tähän aloitteeseen, että raskaudenkeskeytys ei enää olisi tehokkaasti toteutettavissa, niin kuin EIT meiltä edellyttää.

17.54 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On erittäin hyvä, että ulkoministeri Soini on täällä paikalla, koska tässähän on kysymys myöskin sellaisesta seikasta, joka ei vielä ole salikeskustelussa tullut esille, eli vapaasta liikkuvuudesta Euroopassa ja siitä, että kun Suomessa väki ikääntyy, niin meillä on jo nyt, ja tulevaisuudessa kenties enemmän, pulaa hoitohenkilökunnasta. Ja ajatellaanpa vaikkapa Italiassa tai Puolassa kouluttautunutta kätilöä, joka tulee sitten Suomeen töihin, ja hän on saanut koulutuksensa ja työskennellyt maassa, jossa tämä omantunnonvapaus on ollut voimassa: yhtäkkiä tämän poikkeavan suomalaisen käytännön mukaan elettäessä hän joutuu tilanteeseen, jossa hän huomaakin, että kaikki se, mikä on ollut hänelle mahdollista hänen lähtömaassaan, ei olekaan mahdollista täällä Suomessa. Minun mielestäni olisi äärimmäisen tärkeää, että tällaisessa tilanteessa voidaan varmistaa, että ihmisen omantunnonvapautta voidaan edelleenkin kunnioittaa, ja siinä mielessä täytyy muistaa myöskin tämä liikkuvuusasia ja se, että tulevaisuudessa (Puhemies koputtaa) yhä enemmän hoitohenkilökuntaa tulee osallistumaan (Puhemies: Aika!) toisten maitten työmarkkinoille.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten ministeri Soini, ja sen jälkeen edustaja Tanus.

17.55 **Ulkoasiainministeri Timo Soini** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin kiitos edustaja Elomaalle, että huomioitte, että ministerilläkin on tässä aivan samanlainen sananvapaus kuin kansanedustajalla, (Eva Biaudet: Kukaan ei kiistänyt!) ja käytän

sitä. Kantani on omani, ei puolueeni kanta, niin kuin huomaatte — me olemme vapaa kansanliike, molempiin suuntiin on mielipiteitä — eikä myöskään hallituksen mielipide.

Mitä sitten aborttiin tulee, edustaja Biaudet, minä en ole koskaan hävennyt omaa näkemystäni tässä. Ja kyllä, minä olen abortin vastustaja. Mitä sitten? Onko minulla demokraattisessa länsimaassa oikeus olla tätä mieltä? (Välihuutoja) — Aivan, aivan, teillä on oikeus olla tuota mieltä, minä en ole koskaan sitä kieltänyt. Minä olen tätä mieltä, ja minun mielestäni siihen on oikeus. (Puhemies koputtaa) Olen iloinen kansalaisten aktiivisuudesta, tulen käytättämään vielä puheenvuoron. Kiitän Jemina Aholaa ja kansanliikettä, että tämä asia, joka on monelle ihmiselle tärkeä, on tuotu tänne eduskuntaan käsiteltäväksi.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten tässä debattivaiheessa viimeisen puheenvuoron käyttää edustaja Tanus, 1 minuutti, ja sen jälkeen siirrytään sitten näihin puheenvuoroihin.

17.56 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä aloitteessa on kyse nimenomaan naisten oikeuksista. Suomessa naisilla on oikeus aborttiin, ja se pysyy, onko se työjärjestelyin, onko se minkälaisin alueellisin järjestelyin, mutta saatavuus, niin kuin tännekin asti, eli naisilla on oikeus ja tulee pysymään oikeus aborttiin. Kyse on siitä, että naisilla pitäisi myös Suomessa olla oikeus myös kieltäytyä osallistumasta elämän lopettamiseen. Tässä ei ole mikä tahansa omantunnon kysymys kyseessä vaan ainutlaatuinen asia, jossa on kyse elämästä ja kuolemasta, ei levitettynä mihinkään laajempaan. (Timo Heinonen: Entä miesten oikeus?) — Ja myös miestenkin oikeudesta, voidaan näin sanoa.

Toivoisin, että siinä mielessä erotettaisiin ne asiat. Me haluamme olla hoitamassa suomalaisia tyttöjä ja naisia, parantamassa heidän hyvinvointiaan ja myös ehkäisyasioita niin, ettei kenenkään tarvitsisi välttämättä joutua siihen epämukavaan tilanteeseen, että pitäisi miettiä aborttivaihtoehtoja, (Eva Biaudet: Siitä olemme yhtä mieltä!) eli että saisimme ehkäisyasiat hoidettua niin hyvin, että tähän ikävään tilanteeseen ei tarvitsisi joutua. Jos joku siihen joutuu, niin minä toivon, että niin minä itse kuin kaikki toiset terveydenhuollon ammattilaiset voisivat olla (Puhemies koputtaa) lempeinä, kunnioittavina, rinnalla kulkevina, terveydenhuollon henkilökuntana.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten puhujalistaan, ja muistutan, että puheenvuoro on sallittu käyttää myös omalta paikalta. Ensimmäisenä puheenvuoron käyttää tältä listalta edustaja Niikko, olkaa hyvä.

17.58 **Mika Niikko ps:** Arvoisa rouva puhemies! Aivan aluksi täytyy sanoa, että syntymätön elämä on usealle pyhä asia. Ei omantunnonvapautta kaipaava hoitaja tai kätilö halua kieltäytyä hoitamasta potilasta, kuten täällä on väitetty, vaan kieltäytyä lopettamasta syntymätöntä elämää. Nämä arvot voivat nousta niin Raamatusta kuin Koraanistakin. Miksi emme haluaisi heidän arvojaan ja jumalanpelkoaan kunnioittaa, koska tämä asia on hyvin helposti muulla tavalla järjestettävissä.

Arvoisa puhemies! Omantunnonvapauden suhteen Suomi on ihmisoikeuksien takapajula. Omatunto on usein yhtä kuin vallitseva poliittinen ilmapiiri. Terveydenhuollon tekijöiden osa on raskas. Omantunnonvapauden vaatimus nähdään työvelvollisuuksista kieltäytymisenä. Pehmeämpää lähestymistapaa ja näkökulmaa ei tunneta.

Omaantuntoon vedoten sallimme varusmiespalvelusta kieltäytymisen, vaikka siellä vasta opetellaan tappamaan. Vastaavasti terveydenhuollon ammattilaista, jonka eettinen peruslähtökohta on ihmisen parantaminen ja elämän pelastaminen, vaaditaan lopettamaan elämä. Vaatimus on kohtuuton.

Miksi terveydenhuollon ammattilaisille ei tätä omantunnonvapautta ole haluttu myöntää? Vastustajat ovat vedonneet ammattivalintakysymykseen ja tasa-arvoon työpaikalla, siitäkin huolimatta, vaikka Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on todennut, että terveydenhuollon työntekijöillä on oltava työssään omantunnonvapaus ilman sanktiota tai syrjintää. Päätöslauselman mukaan neuvoston jäsenvaltioilla on velvollisuus varmistaa, että terveydenhuollon toimijoiden oikeutta omantunnonvapauteen kunnioitetaan.

Arvoisa puhemies! Terveydenhuollon työntekijän näkökulmasta, jolla on henkilökohtainen vakaumus, tilanne on vähintäänkin skitsofreeninen — pelastaako elämä vai ei, toimiako pyövelinä vai parantaako sairas. Syntymätön elämä on pyhä mutta työnantajan vaatimus pyhempi. Hyvänen aika, emmekö ymmärrä, että omantunnonvapaudessa on kyse aivan muusta kuin epämieluisan työtehtävän pakoilusta kollegojen kustannuksella. Siinä terveydenhuollon työntekijä kieltäytyy ainoastaan raskauden keskeyttämisen suorittamisesta tai siihen suoraan johtavasta toiminnasta. Hän ei kieltäydy raskaudenkeskeyttämiskomplikaatioiden hoitamisesta, jälkihoidosta, potilaan kohtaamisesta tai keskusteluavusta, kun nainen tekee päätöstä abortista. Tämä on keskeinen ero tässä kansalaisaloitteessa. Lakimuutoksen toteutuessa määrätyt tehtävät tulee voida naisen terveyttä vaarantamatta hoitaa työnjaollisin järjestelyin.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi totean, että on aika nostaa Suomen lainsäädäntö yleiseurooppalaiselle tasolle ja noudattaa Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen lauselmaa: "Terveydenhuollon työntekijöillä on oltava työssään omantunnonvapaus ilman sanktiota ja ilman syrjintää."

18.01 **Päivi Räsänen kd:** Rouva puhemies! Aloittaessani lääketieteen opinnot syksyllä 78 lääkäreiden ja lääketieteenopiskelijoiden keskuudessa kerättiin adressia, jossa vaadittiin lääkäreille oikeutta omantunnonsyistä kieltäytyä osallistumasta raskauden keskeyttämiseen. Sadasta kurssitoveristani lähes kaikki allekirjoittivat sen riippumatta siitä, miten he itse suhtautuivat raskaudenkeskeytykseen. Oleellista oli heidän mielestään turvata jokaiselle omantunnonvapaus.

Muutamaa vuotta aiemmin tunnettu gynekologi Markus Viljanen oli saanut työstään potkut kieltäytyessään suorittamasta abortteja uskoontulemisensa jälkeen. Tuota asiaa puitiin ihan korkeinta oikeusistuinta myöten, jossa hän vetosi lääkärinvalaansa suojella elämää hedelmöittymisestä lähtien, mutta oikeuden mielestä vaatimus virkavelvollisuuden noudattamisesta painoi enemmän kuin oikeus omantunnonsuojaan. Valitettavasti tuo adressi ei tuottanut tulosta, vaikka sen takana oli Maailman lääkäriliiton tuki ja myös Suomen Lääkäriliitto on aiemmin tätä tukenut. Olen tehnyt itse tämän asian puolesta useita lakialoitteita, ja tämä ongelmahan nostettiin esiin myös Kataisen hallitusohjelmassa, mutta ratkaisua ei ole vielä saatu. Siksi iloitsen todella tästä kansalaisaloitteesta.

Abortti ei tule koskaan olemaan eettisesti neutraali lääketieteellinen toimenpide. Kyllä se nostaa pintaan erilaisten ihmiskäsitysten ja arvojen ristiriidat, jotka ovat tämänkin salin keskustelussa näkyneet. Mistä ihmisen elämä alkaa, milloin ihmisen elämä syntyy, ja miten ihmisarvo suhteutuu elämän muihin arvoihin? Aika iso osa lääkäreistä ja esimerkiksi

kätilöistä kipuilee aborttikäytännön ja omien eettisten periaatteidensa ristitulessa, ja kuten täällä on todettu, käytännön työjärjestelyillä pystytään useissa tapauksissa turvaamaan omantunnonsuoja, ja tähänhän esimerkiksi Suomen Lääkäriliitto myös kannustaa. Kuitenkin näitä ongelmatilanteita tulee kätilöillä, lääkäreillä ja muilla terveydenhuollon ammattilaisilla. Kyllä Suomessa myös gynekologiksi tulisi voida erikoistua lääkärin, joka kunnioittaa ihmiselämän arvoa hedelmöittymisestä lähtien. Itse kuulun siihen joukkoon, joka halusi lääkäriksi, mutta en omantunnonsyistä olisi voinut suorittaa abortteja. Minulla lääkärinä ja kristittynä on ollut syvä vakaumus siitä, että ihmisen biologinen elämä alkaa hedelmöityksessä ja että jokainen ihminen kokoon, ikään katsomatta on arvokas ihminen, ja siksi toimenpide, jossa ihmisen elämän lopettaisin, olisi minulle mahdoton.

Kiitän ministeri Soinia erittäin rohkeasta puheenvuorosta, ja nyt ministeri Rehula jo ennätti lähteä pois, mutta kiitos siitä, että hänkin oli osan aikaa läsnä.

18.05 **Saara-Sofia Sirén kok:** Arvoisa puhemies! Kuten sanottua, keskustelemme täällä äärimmäisen henkilökohtaisesta, äärimmäisen herkästä, vaikeasta, monelta osin vähän vaietustakin aiheesta. Täällä on puhuttu siitä kokemuksesta, mikä ammattihenkilökunnalla on, mutta vaikka kokemuksia on keskenmenoistakin, kohtukuolemista, raskaudenkeskeytyksistä eri vaiheissa raskautta, näitä kokemuksia kuullaan aika vähän siitä huolimatta, että ne eivät ole aivan harvinaisia. Sen takia tässä keskustelussa olisikin syytä muistaa, että ne asiat, jotka osa tuomitsee, joita arvostelee tai joita päätöksiä kyseenalaistaa, ovat joidenkin toisten ihmisten elämän vaikeimpia kokemuksia. Tässäkin salissa saattaa olla useita, joille tämä käsillä oleva pohdinta on tuttua myös ihan omasta elämästä.

Käsillä olevaan kansalaisaloitteeseen liittyvässä keskustelussa erityisesti siinä kohtaa, kun allekirjoituksia kerättiin, nostettiin esimerkiksi kätilöiden ja muun hoitohenkilökunnan erilaisia kokemuksia erityisesti myöhäisistä raskaudenkeskeytyksistä. Tämä tuntuu erityisen ristiriitaiselta. Kaikkiin abortteihin on aina vahvat perusteet, ne ovat aina vaikeita, harkittuja päätöksiä, mutta erityisesti silloin, kun kysymys on myöhäisestä raskaudenkeskeytyksestä. Samalla muistetaan, että raskauden keskeyttäminen ei tosiaan Suomessa ole mitenkään erityisen helppoa eikä mahdollista ilman erityisen hyvää syytä.

Haluaisinkin kiinnittää huomionne nyt erityisesti potilaaseen, siihen ihmiseen, siihen vanhempaan ja siihen hetkeen, jolloin hän joutuu miettimään näitä vaihtoehtoja, jotka ovat edessä. Ei voi tietää, miltä tuntuu pohtia tällaista asiaa silloin, kun kysymyksessä on oma lapsi. Miltä tuntuu sellaisessa tilanteessa, kun oma toivottu, odotettu ja jo rakastettu lapsi ei voikaan hyvin ja kaikki ei ole hyvin siellä kohdussa, niin kuin myöhäisessä keskenmenossa tilanne aina on? Sitä tunnetta ja sitä pohdintaa ja niitä ajatuksia, joita sillä hetkellä on päässä, ei voi tietää, ellei itse ole ollut kokemassa tätä tilannetta. Yleensä raskaudenkeskeytyksissä ja erityisesti myöhäisissä raskaudenkeskeytyksissä tärkeintä on sille vanhemmalle nimenomaan sen oman lapsen paras. Voin omasta kokemuksesta kertoa, että se pohdinta, mitä ennen tätä ratkaisua tehdään, on vaikeinta, mitä elämässä voi kohdata, ihan riippumatta siitä, mihin päätökseen lopulta päätyy, minkä päätöksen tekee tämän äärimmäisen vaikean tilanteen edessä. Tämän pohdinnan ollessa käynnissä tällainen vanhempi tarvitsee ja ansaitsee kaiken mahdollisen tuen. Koko sairaanhoidon etiikka perustuu ymmärtämiselle, ei tuomitsemiselle, ja näin herkässä asiassa fokuksen pitäisi olla siinä potilaassa, siinä vanhemmassa, joka on äärimmäisen vaikean tilanteen edessä, ei eettisen pohdinnan kanssa kipuilevan hoitohenkilökunnan tilanteessa. Terveydenhuollon henkilöstö kohtaa joka tapauksessa erilaisia eettisiä tilanteita. Se on osa heidän työtään.

18.09 **Susanna Huovinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Valitettavasti en päässyt aivan tähän keskustelun alkuun ja kuulin, että ministeri Soini oli käyttänyt täällä jo ennen sitä puheenvuoron. Haluaisin vaan tähän alkuun toivoa, että puhemiesneuvosto voisi mahdollisesti tarkentaa tai täsmentää vielä näitä ohjeita, jotka liittyvät ministerin puheenvuoroihin silloin, kun asia ei ole hänen oman tonttinsa asia. Nimittäin jos en aivan väärin muista, niin viime kaudella, kun käsittelimme tasa-arvoista avioliittolakia ja kun silloisen ministeri Niinistön kanssa halusimme käyttää asiasta puheenvuorot, niin meidät komennettiin omille paikoillemme saliin käyttämään nämä puheenvuorot juuri siitä syystä, että... (Timo Soinin välihuuto) — Juuri tätä tarkoitan, miten nämä käytännöt sitten poikkeavat mahdollisesti toisistaan aina vaalikaudesta riippuen. Se ei ole kai järkevää, että siinä poikkeamia on.

Puhemies! Ensiksi, niin kuin lupasin tuossa debatissa, sanon muutaman sanan tästä Euroopan neuvoston päätöslauselmasta, johon tämä aloite hyvin vahvasti nähdäkseni on ankkuroitu. Nyt on muistettava, että tämä kyseinen päätöslauselma oli tuossa Euroopan neuvoston käsittelyssä hyvin kiistanalainen — itse asiassa se oli todellakin vain yhden äänen päässä palautuksesta komiteaan uudelleen valmisteltavaksi — ja lisäksi pitää muistaa, että tästä asiasta ei Eurooppa-neuvoston tasolla hyväksytty lainkaan suosituksia, ja tätä voi pitää hyvin poikkeuksellisena. Siis yleensä tulee myöskin suositukset hallituksille, jotka ovat sitten velvoittavampia kuin tällainen päätöslauselma. Eli tämä ei siis edennyt varsinaisesti hallituksille velvoittavana toimenpiteenä, ja kyllä myös tuo äänestyslukema tietenkin osoittaa, että tässä asiassa oli erittäin syviä erimielisyyksiä, ja kuten sanoin, eduskuntakäytännössä puhuisimme tilapäisestä enemmistöstä.

Puhemies! Sitten haluan vielä nostaa esille muutamia näkökulmia varsinkin tuosta valtakunnallisen sosiaali- ja terveysalan eettisen neuvottelukunnan työstä, jota kyllä kovasti arvostan aiemman kokemukseni pohjalta. Siellä lausunnossa todetaan muun muassa seuraavaa: "Erityisen ongelmallisia olisivat tilanteet, jossa ainoa saatavilla oleva lääkäri kieltäytyisi raskaudenkeskeytyksestä vakaumukseensa vedoten raskaana olevan naisen tilanteesta riippumatta. Kuinka silloin voitaisiin taata yhdenvertainen kohtelu ja raskaana olevan naisen tarvitseman hoidon saanti?" Lisäksi viittasin jo debatissa tuohon Väestöliiton kannanottoon. Myös tästä haluan siteerata seuraavaa. "Raskaudenkeskeytystä hakevan potilaan siirtäminen toiselle työntekijälle tai jopa toiseen toimipisteeseen ei ole eettisesti hyväksyttävää. Raskauden keskeyttämiseen liittyy edelleen voimakas stigma, jota ei ole tarpeen lisätä torjumalla potilas."

Ja vielä lopuksi, puhemies, haluan todeta, että pelkään pahoin, että mikäli tämä aloite etenisi, niin joutuisimme valitettavasti ehkä miettimään, millaisen signaalin terveydenhuollossa raskaudenkeskeytykseen päätyvä tyttö tai nainen osakseen saisi näiltä ammattilaisilta.

18.13 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin sen verran kommentoida, että eettisen neuvottelukunnan lausunnossa, jos sitä ruvetaan ammattihmisten kanssa katsomaan, on monia erittäin heikkoja kohtia. Esimerkiksi ainoana asiantuntijana on käytetty nykyistä professori Oskari Heikinheimoa. Silloin, kun tätä lausuntoa oltiin tekemässä, olimme yhteydessä eettiseen neuvottelukuntaan, jotta siellä kuultaisiin myös toisenlaisia näkökantoja, mutta siihen ei saatu edes vastausta. Elikkä jos ruvetaan käymään tätä läpi, niin siellä on hyvin hyvin monia heikkoja lenkkejä valitettavasti. Olin hyvin pettynyt siihen lausuntoon. Väestöliiton lausuntoon liittyen on pöyristyttävää, että siellä on laitettu niin, että potilasta pompoteltaisiin tai ikään kuin potilas joutuisi yllättäen

sellaisen terveydenhuollon henkilökunnan edustajan eteen, joka kieltäytyy hoitamasta hänen asiaansa. Totta kai työpaikoilla nämä asiat ovat etukäteen tiedossa ja potilaat ohjataan sillä tavalla, että he saavat tarvitsemansa hoitoa ja varsinkin siinä alkuvaiheessa asian rauhallista, rauhanomaista käsittelyä.

18.14 **Susanna Huovinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edelleenkään en pidä siitä, että joidenkin mielipide asetetaan tässä salissa ikään kuin toisten ohitse ja ylitse. Pidän kyllä erittäin epäilyttävänä myös sitä, että mikäli meillä on tällaisia elimiä, joiden tehtävänä on arvioida terveydenhuollon erilaisia kysymyksiä, niin tässä salissa käymme ulkoa päin kyseenalaistamaan heidän työnsä, mikäli olemme heidän kanssaan eri mieltä. Mielestäni tällaiseen meidän ei pidä lähteä, koska silloin viemme pohjan myös monelta muulta asialta, joissa sitten ehkä tekin, edustaja Tanus, luotatte Etenen sanaan. Ja vielä, puhemies, totean, että tässä Väestöliiton kannanotossahan todetaan, että Italiassa ja Itävallassa raskaudenkeskeytykseen pääsy on vaikeutunut näiden erilaisten käytäntöjen vuoksi.

18.15 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En aseta itseäni ylemmäs ketään toista, mutta tähän Etenen lausuntoon liittyen olen kuullut hyvin monelta ammattihenkilöltä näitä perusteluja, millä perusteella he tekivät tuon johtopäätöksen, että se on varsin heppoisesti valitettavasti tehty.

Sitten siihen, kuinka paljon toisissa maissa, joissakin maissa, on raskaudenkeskeytyksestä kieltäytyjiä, sanottakoon, että jos Suomessa vaikka 70 prosenttia kaikista gynekologeista kieltäytyisi tekemästä aborttеja, niin se olisi enemmän kuin tällä hetkellä gynekologit tekevät aborttеja, koska suurin osa erikoislääkäreistä toimii sellaisissa työpisteissä hoitamassa syöpäpotilaita, lapsettomuuspotilaita ja seksologian kysymyksiä, nuorisogynekologiaa, vaihdevuosi-ikäisiä. Meillä on ikääntyvä väestö, suurin osa gynekologeista hoitaa aivan toisenlaisia kysymyksiä, eli voi olla, että jos jopa 80—90 prosenttia kieltäytyisi, niin siltikin se määrä, mikä jäisi jäljelle, on enemmän kuin on tällä hetkellä niitä gynekologeja, jotka ovat sellaisessa työpisteessä, jotka hoitavat. Tämä asia kyllä hoituu, naiset saavat haluamansa abortin.

18.16 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Etenen jäsenenä ihmettelen myös edustaja Tanuksen kannanottoa eettisten asioiden neuvottelukunnan lausuntoihin. Siellä on kyllä hyvin asiantunteva porukka ja käytetään asiantuntijoita eri tahoilta ja käydään keskustelua, ja nämä lausunnot perustuvat oikeuskäytäntöön ja siihen vankkaan kokemukseen, mikä eri tahoilla on. Totta kai, varmasti edustaja Tanus ja hänen tavallaan ajattelevat löytävät myös ammattilaisia, jotka ajattelevat toisin, mutta soisi, että tällaisen elimen, jonka tehtävä on nimenomaan puntaroida asioita eri tahoilta, asiantuntemusta ja osaamista ei tällä tavalla asetettaisi kyseenalaiseksi.

18.17 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin vielä muistuttanut edustaja Tanusta, että sosiaali- ja terveysalan eettisen neuvottelukunnan lisäksi muutkin terveydenhuollon ammattilaisten liitot ja liittojen eettiset ohjeistukset ovat kaikki yksiselitteisesti selkeästi nykyisen lainsäädännön kannalla.

18.17 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ollenkaan epäile sitä, että edustaja Tanus on vilpitön siinä, että hän kokee, että hän voisi hoitaa potilaita ihan hy-

vin. (Välihuuto) — Niin, mutta koska minä en ole kokenut sitä, en voi tietää. — Mutta naisena täytyy sanoa, että...

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Biaudet, pyydän puhumaan tänne eteenpäin.

Naisena tässä on ennen kaikkea mielestäni kuitenkin kysymys siitä, onko naisella oikeus omaan kehoonsa. Äitinä minun täytyy sanoa, että kyllä minulle olisi hyvin vaikea viedä omaa tytärtäni sellaiselle lääkärille, josta tiedän, ettei hyväksy hänen ratkaisuaan esimerkiksi raskaudenkeskeytyksestä, ja siinä mielessä tässä on erittäin paljon kyse ihmisoikeuksista ja naisten oikeuksista. Me tiedämme, millä tavalla käy niissä maissa, joissa jopa nuoret tytöt jopa raiskauksissa joutuvat käymään synnyttämään lapsia oman terveytensä uhalla, oman mielenterveytensä uhalla, oman kehityksensä uhalla, oman tulevaisuutensa ja lapsensakin tulevaisuuden uhalla sen takia, että on joku muu, joka katsoo, että heillä on moraalinen oikeus olla hyväksymättä tätä raskaudenkeskeytystä.

18.18 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Haluan kyllä muistuttaa edustaja Biaudet'ta, että eihän tässä todellakaan olla nyt koskemassa siihen aborttioikeuteen, että varmasti tässä salissa löytyy sen asian ympäriltä erittäin paljon mielipiteitä. On ihmisiä, jotka ajattelevat, että se ei ole missään olosuhteissa hyväksytty, on ihmisiä, jotka ehkä ajattelevat, että se on joissakin olosuhteissa hyväksytty, ja on ihmisiä, jotka ajattelevat, että se on kaikissa olosuhteissa hyväksytty. Tässä ollaan nyt keskustelemassa ja päättämässä kansalaisaloitteen pohjalta toivon mukaan siitä, että hoitohenkilökunnalla on omantunnonsyistä oikeus vakaumukseen vedoten kieltäytyä abortin suorittamisesta. Aborttilain mihinkään muuhun kohtaan ja pykälään ei olla tekemässä muutoksia. Se säilyy ihan edelleen sellaisena kuin se tällä hetkellä meillä Suomessa on.

18.19 **Nasima Razmyar sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on monesti otettu esimerkkinä näitä muita Euroopan maita. Kannattaa myös keskustella siellä päin naisten kanssa, jotka kokevat esimerkiksi Irlannissa tämän asian hyvin hankalaksi: ei ole mahdollisuutta tehdä, oli se elämäntilanne mikä tahansa. Jos tosiaankin tilanteessa, jossa olet tekemässä tämän hyvin, hyvin vaikean päätöksen — jota jo itsessään joutuu sen puolesta varmasti pohtimaan monelta eri kannalta — terveydenhuollon henkilökunta, jota kohtaan meillä on kuitenkin arvostus olemassa, kertoo sinulle, että minä en muuten voi tehdä tätä, niin voin vain kuvitella, mikä se tunne on, mikä naiselle jää.

Te olette monessa puheenvuorossanne korostanut sitä, että kukaan ei kiellä aborttia, mutta kyllähän tässä väistämättä tullaan siihen tilanteeseen, että te vaikeutatte ja tällä päätöksellä nimenomaan vaikeutetaan abortin saamista, kun se on jo muutenkin vaikeata ja (Puhemies koputtaa) hankalaa ja varmasti monelle, monelle hyvin tukalaa.

18.20 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saman asian olisin nostanut esille, että tässähän on kyse nimenomaan abortin saannin vaikeuttamisesta. Ettehän te voi, edustajat Tanus tai Essayah, väittää, etteikö tämä vaikuttaisi mitenkään naisten abortin saantiin Suomessa, ja erityisesti sitä, etteikö tällä olisi myöskin alueellisia seurauksia. Tämä ei ole mikään yksiselitteinen ihmisoikeuskysymys, koska tämä vaikuttaa muiden ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen, ja tämä ihmisoikeuslainsäädännöllisesti voi myöskin olla yksi syy rajoittaa esimerkiksi uskonnonvapautta. (Eduskunnasta:

Ohhoh!) Keskeisin kysymys tässä on nimenomaan se, että me joudumme punnitsemaan naisten oikeutta omaan kehoon, naisten itsemääräämisoikeutta omantunnon oikeutta vastaan.

18.21 **Ilkka Kantola sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällaisesta kysymyksestä, jossa on kyse aborttilainsäädännöstä tai omantunnonvapaudesta siihen liittyen, näin miehenä jotenkin haluaisin hyvin varovasti puhua muistaen samalla sen, että ei yksikään nainen päädy aborttiin ilman, että syy olisi aina myös miehessä. Kyllä tämä keskustelu on aina sellainen, jossa myös meidän miesten pitää katsoa peiliin.

Mutta kun tässä viitataan nyt omantunnonvapauteen, niin perustuslaissahan on oma pykälänsä. Se ei ole 5 § vaan se on 11 §, Uskonnon ja omantunnon vapaus. Tässä todetaan: "Jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus." Sitten 2 momentissa vähän myöhemmin todetaan: "Kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen." Uskonnon harjoittaminen on semmoinen, josta perustuslain tasolla säädetään, että kukaan ei ole velvollinen omantuntonsa vastaisesti osallistumaan siihen, mutta tässä ei sanota, että kukaan ei ole omantuntonsa vastaisesti velvollinen osallistumaan ammattinsa työtehtäviin (Puhemies koputtaa) joiltakin osin. Puhutaan uskonnon harjoittamisesta: siihen ei ole velvollisuus osallistua omantuntonsa vastaisesti.

18.22 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä esimerkiksi edustaja Biaudet kuvasi, miten tämä laki toisi sellaisen ongelman, että potilaat, naiset joutuisivat kohtaamaan lääkäreitä tai hoitajia, jotka eivät vakaumuksellisesti hyväksy raskaudenkeskeytystä. Ei tämä lainsäädäntö, edustaja Biaudet, muuttaisi tässä suhteessa nykytilaa millään tavalla. Nytkin meillä on lääkäreitä ja hoitajia, jotka kohtaavat naisia ja jotka eivät vakaumuksellisesti hyväksy aborttia tai pitävät sitä elämän lopettamisena. Mutta päinvastoin tämä selkeyttäisi näitä tilanteita, kun selkeästi esimerkiksi gynekologit ja terveyskeskuslääkärit voisivat kieltäytyä kirjoittamasta aborttiin liittyviä lausuntoja, jolloin myös se työjärjestely olisi varmasti selkeämpää ja helpompaa.

Puhemies Maria Lohela: Takaisin puhujalistaan.

18.24 **Sari Raassina kok:** Arvoisa puhemies! Tässä salissa on todettu jo moneen otteeseen, että päätös raskauden keskeyttämisestä on naisille lähes poikkeuksetta äärimmäisen vaikea, oli sitten siinä taustalla ei-toivottu raskaus tai sikiön tai äidin terveydentilaan liittyvä päätös. Voin vain kuvitella, miltä tästä asiasta tällä hetkellä kamppailua itsensä kanssa käyvistä naisista tämä keskustelu kuulostaa.

Nykyinen terveydenhuoltojärjestelmämme ja ammattihenkilöstön korkea eettinen näkemys ja toiminta kykenevät kuitenkin pääsääntöisesti auttamaan ihmistä, joka on vaikeassa elämätilanteessa. Kuitenkin, kun puhumme terveydenhuoltohenkilöstön oikeudesta valita omia työtehtäviään oman arvomaailmansa mukaisesti, tulemme väistämättömästi ristiriitaan potilaan oikeuksien ja hyvän hoidon näkökulmasta.

Omasta kokemuksestani yli 20 vuotta lääkärintyötä tehneenä voin todeta, että kysymys raskauden keskeyttämisestä ei todellakaan ole ainut eettisiä ja arvopohjaisia kysymyksiä herättävä asia terveydenhuollossa. Ja jos tarkastelemme yhteiskuntaa laajemmin, vastaavia esimerkkejä löytyy monelta yhteiskunnan sektorilta, esimerkiksi koulumaailmasta, missä voisimme vastaaviin tilanteisiin myös törmätä.

Ammattipätevyysdirektiivi määrittelee terveydenhuollon ammattipätevyyksiin vaadittavat koulutussisällöt. Direktiivin liitteissä listattuihin koulutussisältöihin kuuluvat muun muassa riittävät teoreettiset ja kliiniset taidot lääketieteen erikoisaloista ja äitiyshuollosta. Esimerkiksi sairaanhoitajien ja kätilöjen opintoihin on sisällyttävä myös raskauden keskeyttämisen opetusta, jotta kaikki koulutettavat terveydenhuollon ammattilaiset saavuttavat direktiivin mukaisen ammattipätevyyden.

Korkeatasoisen terveydenhuollon perusta on korkealaatuinen koulutus. Sekä lääketiede että terveydenhuolto tarjoaa lukuisia koulutusvaihtoehtoja niille nuorille, joiden arvopohja joutuisi vakavaan ristiriitaan toimeen tai tehtävään kuuluvien velvoitteiden vuoksi. Koulutusvaiheessa saatava oppi luo pohjan vahvalle ammatillisuudelle, joka on kaikista keskeisin asia työntekijän toimiessa potilaiden tai asiakkaiden rinnalla.

Ammatillisuuteen kuuluu myös kyky erottaa ammatillinen ja henkilökohtainen. Vaikeassa elämäntilanteessa olevan potilaan hoitamisessa vaaditaan erinomaisia vuorovaikutustaitoja, joissa inhimillinen, potilaan arvoista lähtevä kohtaaminen on keskiössä. Tuohon tilanteeseen ei missään olosuhteissa kuulu ammattihenkilön oman maailmankatsomuksen esiin tuominen saati tehtävästä kieltäytyminen potilaan valintojen vuoksi. Olen omassa työssäni joutunut kohtaamaan useita kertoja ne haasteet, joita on nostettu esiin tässä salissa. Esimerkiksi alueellisesti on haastavaa saada asianmukaista hoitoa, jos lääkäreitä on vähän ja toisella tai jopa molemmilla on näkemys asiasta.

Arvoisa puhemies! En näe mitään tarvetta lainsäädännön muutokseen kansalaisaloitteen pohjalta. Terveydenhuollon etiikasta on sen sijaan käytävä keskustelua täällä. Toivon, että keskustelussa korostuvat jatkossa potilaan oikeudet, hyvän hoidon käytännöt ja ihmisten yhdenvertaisuus terveyspalveluitten saatavuudessa.

18.28 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Kunnioitan jokaisen ihmisen itsemääräämisoikeutta, myös hoitohenkilökunnan. Nyt heillä ei tätä ole.

On hyvä ja oikein, että tämä kansalaisaloite on tehty. Se pyrkii poistamaan epäoikeudenmukaisuuden, jonka kohteena hoitohenkilökunta on. Se haluaa poistaa ristiriidan, joka Suomen laissa on suhteessa Euroopan ihmisoikeusjulistukseen, joka voimakkaasti takaa omantunnon ja vakaumuksen ilmaisemisen oikeuden (Eva Biaudet'n välihuuto) yksilönä. — Edustaja Biaudet, lukekaapas tämä sieltä tarkkaan. Ilmaisunvapaus omasta omastatunnostaan on keskeisiä prinsiippejä, ja julkisessa virassa, työssä, yksilönä tämä oikeus on taattu. Se on ymmärretty kaikissa muissa Euroopan maissa, mutta ei Suomessa ja Ruotsissa.

Tässä on kysymys hoitohenkilökunnan ihmisoikeuksista, yhdenvertaisuudesta, tasa-arvosta, omantunnonvapaudesta. Omantunnonvapaus taataan perustuslaissa, uskonnonvapauslaissa, yhdenvertaisuuslaissa ja syrjintälaissa. Nämä ovat yksiselitteisiä oikeuksia ja vapauksia.

Nyt täällä puhutaan aiheesta sellaisella tavalla, että tämä kokonaisuus jää kokonaan hämärään. Me puhumme hoitajien, yhden ryhmän oikeudesta, selkeästä oikeudesta omantunnonsyistä kieltäytyä jostakin, joka heille on elämän ja kuoleman kysymys. Me emme puhu täällä nyt aborttioikeudesta, vaan tämän yhden ammattiryhmän oikeudesta kieltäytyä elämän keskeytyksestä.

Terveydenhuollon ammattilaisten tulee voida hoitaa ammattietiikkansa mukaisesti potilaita ilman, että heitä painostettaisiin suorittamaan toimenpiteitä, joiden he vakaasti uskovat vahingoittavan potilaita tai päättävän ihmiselämän. Samalla periaatteella lääkäreiden

on sallittu toimia omantuntonsa mukaan elämää kunnioittaen muidenkin eettisesti ristiriitaisten toimenpiteiden suhteen, kuten eutanasiassa tai kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanossa.

Työntekijät, jotka henkilökohtaisen vakaumuksen perusteella kokevat raskaudenkeskeytyksessä päättävänsä ihmiselämän, tulee vapauttaa raskaudenkeskeytysten suorittamisesta. Tämä ei ole ristiriidassa naisten lakisääteisten oikeuksien kanssa eikä vaaranna naisten henkeä tai terveyttä, kuten esimerkit muissa EU-maissa osoittavat. Tämä aloite on tervetullut.

18.32 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käytetty hyviä puheenvuoroja tämän keskustelun aikana, ja minusta on hyvä, että täällä on noussut myöskin sellaista syvällistä eettistä pohdintaa tässä keskustelussa. On hyvä muistuttaa siitä, että valtiolla on positiivinen toimintavelvollisuus kaikkien perusoikeuksien turvaamiseksi, siis myöskin hoitohenkilökunnan omantunnonvapautta koskevan perusoikeuden toteuttamiseksi.

Täällä edustaja Kantola nosti omassa puheenvuorossaan esille tuon perustuslain 11 §:n. Sehän koskee uskonnon- ja omantunnonvapautta, ja siellä puhutaan todellakin oikeudesta ilmaista tätä vakaumusta. Kyllä se, että saa elää sen oman vakaumuksensa mukaan myöskin työtehtävissä, on mitä vahvimmin sitä, että on oikeus ilmaista se oma vakaumuksensa, elää vakaumuksensa mukaista elämää.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätöksessä tulee esille se, että kun hoitohenkilökunnalla tai lääkärillä on mahdollisuus, oikeus omantunnonsyistä olla osallistumatta aborttiin, niin tulee varmistaa silloin, ettei samassa yhteydessä abortin tekemisestä omantunnonsyistä kieltäytyminen estä kuitenkaan sitten toisaalta potilasta saamasta aborttia, jos lain mukaan siihen on oikeus. Tämä tuli erityisesti esille oikeustapauksessa, edustaja Kontula, jossa oli kysymys Puolan valtiosta ja sitten yksityishenkilöitten välisestä oikeustapauksesta. Siinä todellakaan Puolan valtiota ei moitittu siitä, etteikö siellä voi olla lääkärillä omantunnonvapaus kieltäytyä, vaan moitittiin siitä, että kun näissä tapauksissa oli ollut lain mukaan mahdollisuus siihen aborttiin, niin sitä ei oltu sitten järjestetty ja sitä mahdollisuutta ei ollut kerrottu näille henkilöille. Elikkä tämä oli ollut se peruste, miksi sitten moitittiin tässä tapauksessa Puolan valtiota, mutta todellakaan syy ei ollut se, etteikö olisi ollut oikeutta omantunnonsyistä kieltäytyä tämän abortin tekemisestä.

Silloin on vain tehokkaasti pystyttävä ohjeistamaan ne tilanteet, jolloinka sitten varmistetaan, että niillä henkilöillä, joilla lain mukaan on oikeus hakeutua aborttiin, nämä oikeudet myöskin sitten toteutuvat. Siinä mielessä edelleenkin tuntuu, että tässäkin vaiheessa tätä keskustelua pitää vielä alleviivata sitä, että kenenkään oikeuksiin ei olla tässä koskemassa. Työjärjestelyillä tätä on pystytty hoitamaan eri puolella Eurooppaa. Vielä alleviivaan myös sitä, minkä tuossa debatissa otin esille, että kun olemme vapaan liikkuvuuden Euroopassa ja hoitohenkilökunta tulee tulevaisuudessa yhä enemmän liikkumaan maasta toiseen, niin minun mielestäni olisi tärkeää, että meillä Suomessakin lainsäädäntö olisi samalla tasolla kuin se on kaikissa muissa Euroopan maissa.

18.35 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu yhdenvertaisuudesta, mutta mielestäni yhdenvertaisuuslakia nyt tulkitaan aika merkillisesti. Nimenomaan yhdenvertaisuuslailla on tarkoitus taata kansalaisten yhdenvertaiset palvelut. Se ei ole ennen kaikkea tarkoitettu turvaamaan sitä, että viranomaiset voivat valita, kenelle

he antavat minkälaista palvelua. Tässä mennään jotenkin nyt niin kuin vähän väärään suuntaan.

Sitten toisaalta yhdenvertaisuuslaki velvoittaa, että työnantajan on esimerkiksi kehitettävä toimintaansa niin, että erilaisen taustan, esimerkiksi uskonnollisen vakaumuksen omaavat henkilöt voivat tehdä töitä yhdessä. Ja tämä voi tarkoittaa sitä, että yritetään järjestellä työtehtäviä ottaen huomioon eri henkilöiden perustellut toivomukset ja näkemykset. Näin on tänä päivänä minun mielestäni toimittu terveydenhuollossa, mutta ehdotonta velvollisuutta tällaisten niin sanottujen kohtuullisten mukautusten tekemiseen ei ole muuten kuin vammaisten henkilöiden kohdalla.

18.36 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin nostaa esille yhden ammattiryhmän, kätilöt. Ajatelkaa tilannetta, että kätilö on toiminut vuosia ja vuosia ammatissaan: tuhansia synnytyksiä, raskaudenkeskeytys voi tulla vastaan ehkä kerran vuodessa, kerran kahdessa vuodessa. On monta vuotta synnytyksiä takana, ja sitten tulee joku raskaudenkeskeytystilanne, joka on niin järkyttävä, että se traumatisoi kätilön. En tiedä, kuinka moni teistä katsoi tämän Kätilö-elokuvan, mutta ajattelisin niin, että kun tuo kätilö siinä elokuvassa rauhan aikana pääsee takaisin sairaalaan ja hän haluaa toimia edelleenkin kätilönä, niin kuinka monella teistä on sydäntä sanoa, että jos sinä et osallistu raskaudenkeskeytyksiin, niin tässä on sinun ammattisi. Tänä päivänä tapahtuu osassa sairaaloista, että jos kätilö on traumatisoitunut, ei kerta kaikkiaan voi enää osallistua elämän lopettamiseen, niin heiltä menee työpaikka, heiltä menee ammatti. Ja minusta se on väärin. Joissakin sairaaloissa on pystytty kollegiaalisin järjestelyin se sopimaan, toisissa ei, (Puhemies koputtaa) ja tässä suhteessa se ei ole yhdenvertaista. Tarvitaan laki, jotta olisi joka puolella Suomea samanlainen tilanne.

Puhemies Maria Lohela: Puhujalistaan.

18.37 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Alkuun täytyy todeta, että edustaja Essayahin näkemys siitä, mikä on perusoikeus, on huomattavasti laajempi kuin se, mihinkä normaalisti on totuttu. Toki on niin, että mikään Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännöissä ei kiellä valtioita antamasta terveydenhoitohenkilöstölle mahdollisuutta säännellä työnkuvaansa eettisin perustein, mutta siellä ei ensinnäkään ole mitään, mikä velvoittaisi tähän, ja toisaalta siellä on kuitenkin velvoite siihen, että mikäli maassa abortti on mahdollista, sen tulee olla saatavilla ja että sen tulee olla yhtäläisesti kaikkien saatavilla.

Minun nähdäkseni ei mitenkään voida kieltää eurooppalaisten kokemusten valossa, etteikö tässä olisi kysymys kahden oikeuden kollisiosta ja nimenomaan sellaisesta, jossa kumpikaan ei ole ihmisoikeusperustaltaan niin vahva, että se yksiselitteisesti voitaisiin kansainvälisen ihmisoikeuselinten tuomioiden perusteella katsoa ehdottomaksi ja yleismaailmalliseksi. Tässä on kysymys myös kahdesta oikeudesta, jotka kumpikin itse asiassa Suomessa tällä hetkellä toteutuvat melko hyvin siitä huolimatta, että kummankin suhteen on esitetty keskustelussa useampiakin laajennuspyrkimyksiä. Minä itse kannatan sitä, että aborttioikeutta tulisi laajentaa siihen suuntaan, että erityisiä syitä ei tarvitsisi ilmaista aborttia haettaessa. Toisaalta kansalaisaloite vaatii sitten toisentyyppistä laajentumista. Ne kaksi perusoikeutta, jotka tässä ovat ikään kuin vastakkain, ovat toisaalta uskonnon- ja omantunnonvapaus ja toisaalta sitten naisen oikeus raskaudenkeskeytykseen.

Uskonnon- ja omantunnonvapaudessa perinteisesti ydinalueeksi on ajateltu henkilön oikeus uskoa ja harjoittaa uskontoaan, ja tässä mielessä me emme ole siinä uskonnonvapauden ydinalueella. Tämä myös asettaa useita avoimia kysymyksiä. Täällä keskustelussa on jo tullut esille esimerkki papista, joka ei halua työskennellä naisten kanssa. Meillä voi olla rauhanturvaajaksi pestautuva henkilö, joka ei halua kantaa asetta, taikka elintarviketyöntekijä, joka vastustaa gmo-manipuloituja tuotteita ja hankkiutuu silti Saarioiselle töihin. Tämä tarkoittaa vain, että tämä kysymys on avoin, tämä kysymys on sellainen, johonka me tulemme törmäämään vielä monta kertaa ja jossa meidän täytyy sitä rajaa vetää ja jossa ei ole mitään yksiselitteistä auktoriteettia tai oikeaa vastausta siitä, mihin kohtaan se laitetaan. Oleellista kuitenkin on pohtia, että mikä se oikea kohta sitten onkin, se ei joudu ristiriitaan tämän aborttioikeuden kanssa.

18.41 **Emma Kari vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Naisten kohduilla politikointi on kautta historian ollut aika monien poliitikkojen suosikkiteema. Aihe on semmoinen, että tästä on aika helppo puhua silloin, jos sinä et ole ikinä itse ollut siinä tilanteessa, missä nämä naiset ovat, jotka joutuvat tämän päätöksen tekemään, silloin, kun ei ikinä itse joudu käymään läpi sitä häpeää, sitä pelkoa, jota nämä naiset joutuvat käymään läpi.

Täällä aika hyvin tuli aikaisemmin jo esille se, että itse asiassa meidän aborttilakimme on todella tiukka. Se on yksi EU:n tiukimpia. Mehän emme luota pelkästään naisen omaan arvostelukykyyn, me emme luota siihen niin, että kun nainen sanoo, että tarvitsee tämän abortin, niin hän sen saa. Täällä on niin paljon vedottu nyt EU:hun tässä teemassa ja keskustelussa, että varmaan tämän jälkeen me sitten näemme, että nämä samat ihmiset, jotka koko ajan vetoavat EU:hun, tulevat esittämään sitten Suomen aborttilainsäädäntöön saman tyyppisiä linjauksia ja helpotuksia, joita muista EU-maista löytyy. Mutta ehkä me kaikki nyt myös tiedämme, että näin ei tule käymään, ja just sen takia tässä salissa tätä aloitetta puolustavat kaikista intohimoisimmin just ne ihmiset, jotka aborttia tosiasiassa vastustavat ja haluavat vaikeuttaa sen saamista.

Täällä jo aikaisemmin puhuttiin siitä, miten tämä asettaa naiset tässä maassa eriarvoiseen asemaan. Mutta kun minä aikaisemmin puhuin siitä, miltä näistä naisista tuntuu, niin minä todella toivon, että kun täällä puhutaan tappamisesta, lapsen elämän päättämisestä, niin siinä vaiheessa mietittäisiin, miltä se tuntuu näistä naisista, miltä se tuntuu niistä naisista, joista te nyt puhutte.

Samalla kun tässä salissa on myös aika paljon kuunneltu kätilöitä, täällä mielellään puhutaan kätilöistä, niin ehkä tässä vaiheessa sitten nimenomaan kannattaa kuunnella Kätilöliittoa, joka tätä aloitetta vastustaa. (Eduskunnasta: Paitsi kansainvälinen!) Naisella tulee aina olla oikeus päättää omasta ruumiistaan.

Arvoisa rouva puhemies! Minun mielestäni aborttilainsäädäntöä ei missään nimessä tule kiristämään, päinvastoin. (Välihuuto) — Te haluatte vaikeuttaa abortin saantia. Ne lausunnot, jotka tästä on annettu, nimenomaan kertovat siitä. — Abortit eivät katoa sillä, että niitten saamista vaikeutetaan. Ne eivät katoa sillä, että ne kielletään. Me tiedämme kaikista esimerkeistä, että tämä vain aiheuttaa sen, että abortit siirtyvät vaarallisempiin ja vaarallisempiin olosuhteisiin. Laittomat abortit ovat yksi suurimpia äitikuolleisuuden syitä.

Paras tapa vähentää abortteja on seksuaalivalistuksen lisääminen, se on ehkäisyvälineiden saatavuuden helpottaminen ja köyhyyden vähentäminen. Minä toivoisin, että nämä olisivat ne asiat, joita tässä salissa ehdotettaisiin, jos abortteja halutaan vähentää. — Kiitos.

18.44 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Nimenomaan köyhyyden vähentämistä, ehkäisyasiaa.

Edustaja Kari puhui, että jos me tietäisimme, miltä niistä naisista tuntuu. Minä voin kertoa, että minä olen nyt yli 20 vuotta kuunnellut, miltä naisista tuntuu, ja monta kertaa, jos sen kiireisen päivystysvastaanoton sijalla onkin semmoinen levollinen, että lääkäri istuu hiljaa ja sanoo, että hyvä, kun tulit, kerro mitä kuuluu tai mikä on tilanne, niin silloinkaan ei ole yksi tai kaksi potilasta, joille on käynyt niin, että hän on kävellyt sisään ja sanonut, että ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin raskaudenkeskeytys, mutta kun hän on saanut kertoa rauhassa tilanteesta, niin esimerkiksi kääntyy niin, että häntä painostetaan aborttiin. Tai itse asiassa niin, että hän itse haluaisi tämän lapsen, mutta joku toinen on syystä tai toisesta vääntämässä hänen päätänsä johonkin toiseen suuntaan.

Minä olen yli 20 vuotta kuunnellut naisia, ja toivon, kun me puhumme näistä, että ne päätökset, mitä nainen itse tekee, ovat sellaisia päätöksiä, joiden kanssa hän voi sitten loppuelämän elää, olipa hänen päätöksensä mikä tahansa — vaikka aborttiin meneminen.

Puhemies Maria Lohela: Puhujalistaan. Sitten on ministeri Soini.

18.45 **Ulkoasiainministeri Timo Soini:** Arvoisa rouva puhemies! Noudatan vain sitä menettelyä, jota minulle suositeltiin, kun halusin kansalaisena ja kansanedustajana käyttää sananvaltaani. Minut osoitettiin tänne, ja täältä minä puhun.

Pari asiaa haluan tuoda selville. Siteeraan kirjailija Matti Mäkelää, hän totesi näin: "Äiti Teresa totesi Nobelin rauhanpalkinnon saatuaan abortin olevan suurin uhka maailmanrauhalle." Lausunto vaiettiin lähes kuoliaaksi, koska herttaisen hyväntekijänunnan maineeseen ei haluttu tahroja.

Arvoisa rouva puhemies! En lue tässä, mitä Äiti Teresa itse sanoi Nobelin vastaanottopuheessaan 11. joulukuuta 79, mutta sen sanon, että se, mitä hän sanoi, vaikutti omaan vakaumukseeni asiasta 35 vuotta sitten. Ja se on edelleen voimassa. Minä pidän erittäin tärkeänä, että Suomessa käydään näistä asioista eettistä keskustelua, myös täällä. Ei tässä ole olemassa siinä mielessä oikeata ja väärää mielipidettä, on kaksi eri mielipidettä. Ja niitä soisi kunnioitettavan. Tämä keskustelu on mielestäni mennyt aika sivistyneesti — tämä on mieliä kiihdyttävä aihe. Tiedän varmasti tästä myöskin aika paljon, koska sähköposteja olen saanut satamäärin tästä asiasta. Mutta nyt ei ole kysymys minusta, eikä ole oikeastaan kysymys sinustakaan. (Eva Biaudet: Naisista!) Nyt on kysymys siitä, saako hoitohenkilökuntaan kuuluva ihminen toteuttaa omantunnonvapauttaan. Siitä tässä on kysymys. Ja nimenomaan siitä.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä oikeus minun mielestäni pitäisi ihmisillä olla. Tätä asiaa tällä hetkellä käytännössä Suomessa kierretään, ja hyvä tavallaan niin, en muista pitkään aikaan lääkärin saaneen potkuja tästä syystä, että hän kieltäytyy esimerkiksi lähetteen kirjoittamisesta. Se on farisealaista. Jos kerran ollaan sitä mieltä, niin sitten nämä poikkeukset kuitenkin katsotaan läpi sormien. Tästä on kysymys.

Arvoisa rouva puhemies! Tulen äänestämään, jos tämä kansalaisaloite pääsee valiokunnasta tänne — toivon, ettei sitä siellä haudata, niin kuin mahdollista on, vaan että se tuodaan tänne käynnistettäväksi — sen puolesta. Ja tämä on kansanedustaja Timo Soinin henkilökohtainen kanta, ei hallituksen kanta, eikä perussuomalaisten eduskuntaryhmän kanta. (Eva Biaudet'n välihuuto)

18.49 **Touko Aalto vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Oikeus raskaudenkeskeytykseen on ollut suomalaisilla naisilla nyt jo yli 40 vuotta. (Hälinää — Puhemies koputtaa) Oikeus on vahvasti sidoksissa naisten oikeuteen omaan kehoon. Jokaisella on oltava mahdollisuus päättää itse omaan kehoon liittyvistä asioista. Tämä on ihmisoikeuskysymys. Abortti ei ole kenellekään mieluinen, ei lääkärille eikä raskaana olevalle naiselle. Se on henkisesti hyvin vaativa mutta silti joissain tapauksissa välttämätön toimenpide, jolla turvataan raskaana olevan naisen terveys ja tulevaisuus. Jos lääkärillä olisi oikeus kieltäytyä abortin tekemisestä omaantuntoon vedoten, asettaisimme naiset esimerkiksi alueen suhteen eriarvoiseen asemaan. Kuinka turvataan sen naisen terveys, jonka alueen ainoa lääkäri kieltäytyy tekemästä aborttia?

Arvoisa rouva puhemies! Raskaudenkeskeytys on pelastanut vuosien saatossa lukuisten naisten hengen. Se onkin terveydenhuollon tärkein tehtävä: auttaa hädässä olevia ihmisiä. Oikeus kieltäytyä abortin tekemisestä omaan vakaumukseen vedoten on ristiriidassa tämän perustehtävän kanssa.

Abortti ei ole ainoa terveydenhuoltoon liittyvä asia, joka kuohuttaa. Kieltäytyminen abortin tekemisestä raskaudenkeskeyttämisen syiden takia tapauskohtaisesti saattaisi johtaa siihen, että jokainen lääkäri määrittelisi itse ne kriteerit, joiden perusteella hän potilaitaan hoitaa. Tämä ei ole millään tapaa eettistä. Pahimmillaan tilanne voisi johtaa siihen, että vain varakkailla naisilla olisi mahdollisuus mennä yksityislääkärille saamaan abortiti. Toivon, että tähän pisteeseen ei koskaan jouduta menemään.

Arvoisa rouva puhemies! Abortissa ei saa olla kyse rahasta, abortissa ei saa olla kysymys vakaumuksesta, ei raskauteen johtaneista syistä. Abortissa on oltava aina kyse raskaana olevan naisen oikeudesta omaan kehoon ja terveyteen.

18.51 **Tuula Haatainen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Abortti on aina raskas päätös niin nuorelle tytölle kuin aikuiselle naisellekin. Se ei ole yhdellekään lääkärille tai hoitajalle yhdentekevä toimenpide. Olen ollut itse sairaanhoidon opiskelijana avustamassa raskaudenkeskeytystä ja myös hoitamassa toimenpiteen jälkeen abortin läpikäyneitä. Minusta näissä tilanteissa empatian ja sympatian pitää olla tämän äidin kanssa. Se on hänen päätöksensä, ja sitä pitää kunnioittaa. Minusta ei pidä näitä toimenpiteitä ylidramatisoida eikä myöskään mystifioida. Jokainen nainen tietää itse, milloin, kenen kanssa ja kuinka monta lasta haluaa synnyttää maailmaan. Tämä on oikeus, jota tulee vaalia ja jota pitää myös kunnioittaa. Meillä on esimerkkejä maailmalta siitä, että kun tätä oikeutta ei ole, niin se johtaa eitoivottuihin abortteihin sillä tavalla, että ne on tehty olosuhteissa, jotka vaarantavat äidin tulevaisuuden.

Tässä aloitteessa nyt esitetään, että terveydenhuollon henkilöstö voisi kieltäytyä tästä abortin tekemisestä. Ongelmaksi nousee se, kuka tämän vakaumuksen tutkii, missä on se komissio, joka määrittelee, kenellä on vakaumus, oikea, aito vakaumus takana. Voiko käydä niin, että jonkun ihmisen yhteisö pakottaa hakemaan vapautusta raskaudenkeskeytyksistä, muutoin hän tulisi leimatuksi tuossa yhteisössään?

Suomessa abortit ovat vähäisiä, niiden määrä on laskenut koko ajan ja ne ovat myös turvallisia, ja tässä taustalla on se, että meillä on hyvä ehkäisyneuvontajärjestelmä ja meillä on saatavissa myös ehkäisyvälineitä. Nyt on keskusteltu Suomen tilanteesta, että tämä olisi nyt jotensakin hirvittävän hankala ja ongelmallinen. Tuossa Etenen, eettisten asioiden neuvottelukunnan, lausunnossakin todetaan, että jokaisella työpaikalla voidaan sopia työkohteista ja toimintatavoista ja työnantajan ja työntekijän välisillä sopimuksilla voidaan myös

työnkuvaa rajata työntekijän toivomalla tavalla, mikäli kaikki lain edellyttämät tehtävät ja toimenpiteet tulevat siitä huolimatta asianmukaisesti suoritetuiksi. Tämä on tietenkin se arkilähtöinen tapa, jolla tätä asiaa hoidetaan, ja katson toisin kuin ulkoministeri Soini, joka täällä totesi, että tämä olisi jollain lailla farisealaista. Meillä on käytännöt, jotka toimivat.

Kansalaisten yhdenvertainen kohtelu edellyttää, että terveydenhuollossa toimivat eivät omista moraalisista syistä voi kieltäytyä asianmukaisen hoidon antamisesta. Tästä syystä minusta tätä aloitetta ei pitäisi lain muotoon saattaa. Tämä asia tullaan kyllä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsittelemään ja siitä se asianmukaisesti tuodaan eteenpäin.

18.55 **Simon Elo ps:** Arvoisa rouva puhemies! Pää neuvoisi vaikenemaan, mutta sydän ei anna. Tässä on sellainen kysymys, josta erityisesti minun ikäluokkani nuoren miehen olisi poliittisesti varmasti järkevämpää olla hiljaa, mutta täytyy puhua.

Raskaudenkeskeytys on luonnollisesti monelle terveydenhuollon työntekijälle eettinen kysymys, ja abortin tekeminen on psyykkisesti erittäin raskas toimi. Henkilö on silloin osallisena päättämässä elämää jopa vastoin henkilökohtaista ja syvää vakaumustaan. Pyydän arvoisia kansanedustajia muistamaan, että oikeus kieltäytyä elämän lopettamisesta vakaumuksellisista syistä ei koske tilannetta, jossa naisen henki on vaarassa. Aivan kuten ministeri Soini äiti Teresaa suurin piirtein siteeraten sanoi, elämä on pyhää, ja siksi henkilökohtaisesti kannatan tätä kansalaisaloitetta.

Useat täällä ovat huolissaan siitä, mihin eurooppalaiseen viitekehykseen yleisesti Suomi asemoituu: olemmeko lähempänä Saksaa vai Ranskaa vai lähennymmekö Makedoniaa? Tällä hetkellä omantunnon vapaus toteutuu kahdessa ensimmäisessä, mutta Suomi ja Makedonia noudattavat samaa, minun nähdäkseni moraaliltaan arveluttavaa lähestymistapaa, jossa omantunnonkysymykset ja ihmisarvo ovat toisarvoisia. Lähes kaikissa Euroopan maissa terveydenhuollon työntekijöillä on oikeus vedota vakaumukseensa ja kieltäytyä suorittamasta raskaudenkeskeytystä.

Kansalaisaloitteessa mainitaan Euroopan neuvoston päätöslauselma 1763/2010. Siinä nimenomaisesti kehotetaan jäsenmaita säädöstensä muuttamiseen siten, että ne turvaavat omantunnonvapauden. Täällä edustaja Haatainen on selostanut, kuinka Euroopan neuvostossa olisi tässä tapahtunut työtapaturma. Minä sanoisin suoraan, että politiikassa ei tapahdu tällaisia tapaturmia. Oli tulos mikä tahansa äänestyksessä, tulos on siinä ja tulos pitää. Omantunnonvapaus on nähdäkseni myös valinnanvapaus ja työntekijän oikeus vakaumukseensa. Monet täällä kritisoivat erilaisia pakkokeinoja. No, tässä olisi mahdollisuus poistaa yksi pakko, korostaa ihmisarvoa. Maailman lääkäriliitto ja Suomen Lääkäriliitto tukevat sitä tavoitetta, että henkilöstöllä on mahdollisuus toimia eettisten periaatteidensa mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Syrjinnän pitää päättyä. Meillä ei ole varaa menettää ainuttakaan kätilöä sillä perusteella, että valtio toimii heidän vakaumustaan vastaan. Itse aion, jos tämä aloite tulee tänne suureen saliin, äänestää aloitteen puolesta.

18.58 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Olemme jälleen käsittelemässä yhtä kansalaisaloitetta, ja täällä on jonkin verran käyty keskustelua myös siitä, millä tavalla näitä pitää täällä käsitellä. Itse toivon, että käsittelytavat olisivat aina samanlaisia ja pikkuhiljaa syntyisi sellainen tapa, millä tavalla kansalaisaloitteet täällä käsitellään. Minun mielestäni ehdoton vaade pitää olla se, että kansalaisaloitteet tuodaan aina äänestettäväksi lopulta isoon saliin. Sen pitäisi olla itsestään selvää.

Tässä kansalaisaloitteessa on esitetty lakiin muutosta, jonka perusteella terveydenhuollon henkilökunnalla olisi oikeus kieltäytyä eettisen tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella osallistumasta raskaudenkeskeytystoimenpiteeseen ja tekemästä keskeytykseen johtavaa lausuntoa, ellei naisen henki ole vaarassa. Itselläni ei tähän ole kovin vahvaa näkemystä, ja toivon, että tämä käsittely senkin takia on valiokunnassa huolellinen. Mutta kun asiaan perehdyin, niin selvisi, että terveydenhuollon ammattilaisten liitot, liittojen eettiset ohjeistukset sekä sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ovat kaikki selkeän yhtenäisesti nykyisen laintilan kannalla.

Tämän eduskuntakäsittelyn aikana pitää minun mielestäni selvittää se, voiko terveydenhuollon henkilökunnan oikeus kieltäytyä raskauden keskeyttämisestä johtaa potilaan oikeuksien ja jopa terveyden vaarantumiseen. Etene, sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta, on todennut, että jos raskauden keskeyttämisestä voisi kieltäytyä tapauskohtaisesti, niin kuin tässä esitetään, esimerkiksi raskauden keskeyttämisen syyn vuoksi, potilas joutuisi kohtuuttomaan asemaan ja käytännöllisiä ongelmia aiheutuisi: esimerkiksi ainoan saatavilla olevan lääkärin kieltäytyminen raskaudenkeskeytyksestä vakaumukseensa vedoten.

Jäin itse tätä keskustelua kuunnellessani miettimään tilannetta, olisiko tämä sitten syy tai hakuperuste, kun haetaan tähän tehtävään. Minun mielestäni tämä on yksi oleellinen kysymys, mikä pitää selvittää. Eli olisiko tilanne se, että jos jossain yksikössä olisi nyt vaikkapa kaksi, jotka ovat jo kieltäytyneet tekemästä raskaudenkeskeytyksiä, ja sinne tarvitaan yksi lisää, niin voisiko hakemuksessa tai työilmoituksessa lukea, että nyt haetaan henkilöä, joka on valmis tekemään kaikki toimenpiteet, joita mahdollisesti voisi eteen tulla? Tämä on syytä ottaa tämän lakialoitteen käsittelyssä esille.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi. Kätilöliitto on tätä asiaa myös käsitellyt, ja he toteavat, että ne työntekijät, jotka eivät halua olla tekemisissä raskaudenkeskeytyksen kanssa, eivät joko hakeudu sellaisiin työtehtäviin tai he ovat saaneet sovittua asiasta työnantajansa kanssa. Eli tämä ei kovin iso ongelma tänäkään päivänä ole, mutta itse toivon, että valiokunta tekee tässä perusteellisen työn. Itse tulen perehtymään tuohon mietintöön ja sen mukaan tekemään lopullisen ratkaisun äänestyskäyttäytymisestä.

19.02 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Haluan sen verran sanoa, että sairaaloissa on kaikilla muillakin aloilla sillä tavalla, esimerkiksi kirurgiassa, että sinne otetaan sekä gastrokirurgeja, elikkä vatsa-alueen ongelmia hoitavia, että ortopedeja, eli lonkka-, luuongelmia hoitavia, ja niin edelleen. Elikkä katsotaan kussakin sairaalassa jo nykyisin, että siellä on riittävä määrä tietynlaisia, kaikenlaisia toimenpiteitä hoitavia.

Tänä päivänähän on gynekologien osalta niin, että kukaan gynekologeista ei hoida kaikkia gynekologian alaan kuuluvia toimenpiteitä. Ala on erittäin laaja, samaten jos ajatellaan kirurgiaa ja montaa muuta lääketieteen alaa. Eli työpisteittäin katsotaan jo tänäkin päivänä, että siellä on eri toimenpiteitä suorittavaa henkilökuntaa riittävästi. En näkisi, että tämä on minkäänlainen ongelma. Niin kuin sanottu, olen ollut alalla yli 20 vuotta.

19.03 **Sari Multala kok:** Arvoisa rouva puhemies! Pakko kommentoida edelliseen puheenvuoroon sen verran, että tuli vain mieleeni, että muillakin lääkäriammattikunnilla saattaa olla sellaisia asioita kuin tämä nyt käsillä oleva asia, mihin ei välttämättä haluaisi ryhtyä, ja ehkä tällöin kuitenkin tilanne on se, että sitten hakeudutaan toisenlaisiin lääkärin tehtäviin.

Raskaudenkeskeyttäminen on jo nyt vaikea asia, ja Suomen aborttilainsäädäntö on jo kansainvälisesti vertaillen tiukka. Mielestäni raskaudenkeskeyttämistä ei tule millään tavalla vaikeuttaa, vaikka täällä monta kertaa on mainittu, että tämä ei sitä tekisi. Mielestäni tässä kuitenkin on ilmapiiri sellainen, että se vaara on olemassa. On puhuttu maantieteellisestä tasa-arvosta. Itselläni ei ole asiantuntemusta ottaa siihen kantaa, mutta myös salissa istuneet lääkärit ovat käyttäneet puheenvuoroja, joissa tästä ollaan huolissaan jo tällä hetkellä.

Tänään on käytetty salissa puheenvuoroja siitä, että syntymä on pyhä. Se, että vakaumus vaikuttaa raskaudenkeskeyttämiseen, on mielestäni hyväksyttävää ainoastaan silloin, kun kyse on raskaana olevan naisen omasta vakaumuksesta. Meillä on tällä hetkellä käytössä laajat seulonnat raskauden aikana. Seulontojen tarkoituksena on selvittää sikiön kehityksen mahdolliset poikkeamat, jotta äidin ja sikiön terveys voidaan turvata. Kaikki odottavat äidit varmasti toivovat, että kaikki olisi kunnossa. Kiintymys syntymättömään lapseen syntyi ainakin itselläni jo odotusaikana. Joskus kuitenkin käy niin, että sikiöllä on vakava kehityshäiriö eikä se välttämättä edes tulisi selviämään synnytyksestä. Tällaisessa tilanteessa äidin henki ei ole vaarassa, mutta kuitenkin saatetaan päätyä siihen, että raskaus halutaan keskeyttää. Kuten edustaja Sirén täällä aiemmin jo toi ilmi, tällaisessa tilanteessa vanhemmat tarvitsevat kaiken mahdollisen tuen. Hoitohenkilökunnan tehtävä on juuri tämä.

Lähes kaikki terveydenhuollon ammattijärjestöt toteavat, että terveydenhuollon henkilökunnan oikeus kieltäytyä raskaudenkeskeyttämisestä voisi johtaa potilaan oikeuksien tai jopa terveyden vaarantamiseen. Minua huolestuttaa tässä aloitteessa kolme asiaa: ensimmäinen on abortin muuttuminen entistä vaikeammaksi ja tuomittavammaksi, toinen on alueellisen epätasa-arvon lisääntyminen, ja kolmas liittyy koulutukseen. Jatkossakin on tärkeää, että kaikki terveydenhuollon ammattilaiset osaavat tarvittaessa osallistua myös raskaudenkeskeytyksiin. Tämä kuuluu ammatinharjoittamisen vaatimuksiin.

Jos aloite etenee eduskuntaan päätettäväksi, tulen äänestämään sitä vastaan.

19.06 **Ilkka Kantola sd:** Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite koskettaa yhtä aatehistoriallisesti kauaskantoisinta perusoikeuttamme. Kysymys omantunnonvapaudesta on vanha.

Eduskunnassa kysymys omantunnonvapauden merkityksestä on viime vuosina ollut eniten esillä koulun uskonnonopetuksesta keskusteltaessa. Juuri perustuslain 11 §:n nojalla perusopetuslakia ja lukiolakia vuosituhannen alkupuolella muutettiin siten, että uskonnonopetukseen ei enää sisälly uskonnonharjoittamista, koska uskonnonharjoittaminen pitää olla vapaaehtoista aina.

Omantunnonvapauden varjelemisesta on kyse myös silloin, kun on säädetty mahdollisuudesta siviilipalvelukseen. Aseellisesta palveluksesta voi kieltäytyä omantunnonsyistä.

Luterilaisen kirkon piirissä on 80-luvulta saakka käyty keskustelua viranhaltijoiden, lähinnä pappien, oikeudesta kieltäytyä yhteistyöstä naispuolisten pappien kanssa omantunnonsyistä. Oma kokemukseni on, että naispappeuden torjuvien ihmisten vakaumus on luja ja vahva ja tavallisesti ankkuroituu heidän uskonnonvakaumukseensa. Vaikka näin on, kirkko ei ole katsonut oikeaksi ottaa palvelukseensa henkilöitä, jotka omantunnonsyistä kieltäytyisivät suorittamasta joitakin kirkon hyväksymiä virkatehtäviä. Johdonmukainen linja on, että viran vastaanottava ottaa vastaan samalla kaikki viran tehtävät ja velvollisuudet. Jos omatunto ei tätä mahdollista, on henkilön viisainta etsiytyä toisenlaiseen työhön ja tehtäväkenttään.

Ero siviilipalveluksen sallimiseen on selvä. Asevelvollisuushan kohdistuu lähtökohtaisesti kaikkiin nuoriin miehiin. Siksi yksilön omantunnonsuojan tarve vaatii erityistä huomiota. Kirkon virkaan ryhtyminen puolestaan ei ole asevelvollisuuteen rinnastettavissa. Kukin voi itse harkita, mihin ammattiin lähtee opiskelemaan, ja ottaa selvää, minkälaisia viran ja työn tehtäviä tavallisesti tulee eteen. Jos siellä on jotain, joka ei mahdu omantunnon piiriin, silloin voi harkita muita ammatteja.

Ajattelen samoin tästä kansalaisaloitteesta: Harkitessaan terveydenhuollon ammattia henkilön on hyvä perehtyä työhön ja erikoistumisalojen mahdollisiin tehtäviin. Kutsumus terveydenhuoltoalalle hoitajan tai lääkärin ammattiin on tietysti kovin arvokas, tärkeä asia. Vahva kutsumus auttaa jaksamaan raskaassa ja vaativassa työssä. Mutta kutsumus ei mielestäni voi tarkoittaa sitä, että henkilölle syntyisi jokin oikeus vaatia itselleen erivapauksia joistakin virkaan tai työhön kuuluvista tehtävistä. Perustuslaki säätää siitä, että kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnonharjoittamiseen, mutta perustuslaki ei säädä siitä, että kukaan ei ole velvollinen ammatissaan tekemään niitä työtehtäviä, joita hän pitää vakaumuksensa vastaisina.

Kokonaan eri asia on, että terveydenhuoltoalalla työyhteisöissä, organisaatioissa, voidaan kollegiaalisesti pitää huolta jokaisen jaksamisesta ja joustaa ja antaa tukea tarvittaessa. Ja en oikein ymmärrä, että tämä jotain farisealaisuutta on, se, että jaetaan työtehtäviä järkevällä tavalla niin, että kaikki jaksavat ja työt tulevat tehdyksi.

Arvoisa puhemies! Omatunto on arvokas asia ja osa itse kunkin identiteettiä. On tärkeätä, ettei kukaan hakeudu tehtäviin, joissa joutuu toimimaan vakaumustaan vastaan, mutta on tärkeätä myös, että työntekijöitä kohdellaan yhdenvertaisesti ja että terveydenhuollon kaikki perustellut ja lailliset palvelut hoidetaan ammattimaisesti ilman tarpeetonta viivytystä.

19.10 **Eva Biaudet r:** Arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta. On ollut mielenkiintoista käydä tätä, ihan hyvä välillä päästä omista kuplistaan ulos ja tavata muita. Mutta ennen kaikkea mieltäni kyllä huolestuttaa myöskin ulkoministeri Soinin tokaisu tuossa minulle, kun hän sanoi, että taatusti hän vie ulkoministerinä myös abortinvastaista kantaansa ulkomaille. Suomihan on kuitenkin perinteisesti YK:ssa edistänyt tyttöjen seksuaalioikeuksia, ja mielestäni tämä on asia, josta tulisi keskustella laajemminkin ja hallituksen sisällä tulisi keskustella, onko näin. Toki hänellä on oikeus omaan mielipiteeseensä, sitä en sano, mutta on ero siinä, mikä on Suomen linja ja mikä on ulkoministerin henkilökohtainen mielipide.

Niin kuin tänään moneen kertaan on sanottu, niin itse asiassa päinvastoin kuin mitä tästä aloitteesta voisi kuvitella, niin Suomen nykyinen aborttilainsäädäntö ei ole erityisen salliva vaan erittäin tiukka verrattuna muihin EU-maihin. 22 EU-maassa nainen voi saada raskaudenkeskeytyksen omasta pyynnöstään, vain Suomessa ja kahdessa muussa EU-maassa tarvitaan lakisääteinen peruste, ja Portugalissa, Luxemburgissa ja Espanjassa — katolisissa maissa — viime aikoina ovat liberalisoineet lainsäädäntöään. Espanjassa naiset kirjaimellisesti menivät kaikki kadulle, kun kysymyksessä oli se, että heidän oikeuksiaan naisina olisi kavennettu. Kysymys on mielestäni ennen kaikkea naisen oikeudesta omaan kehoonsa.

Käytännössä lainsäädäntö mielestäni on kuitenkin toiminut, ja itse asiassa paineita tämän lain muuttamiseksi on yllättävän vähän, vaikka se mielestäni paremmin vastaisi meidän tämän päivän käsitystä, jos se olisi vapaamielisempi tai liberaalimpi kuin se on nyt tänään. Käytännön esimerkit maista, joissa kieltäytyminen on ollut mahdollista siten kuin

tässä aloitteessa on esitetty, ovat mielestäni varoittavia ja ne antavat aihetta ajatella, että tämä voisi vaarantaa näiden terveyspalvelujen saannin naisilta ottaen huomioon esimerkiksi Suomen maantiedon. Tästä olemme ihan selvästi eri mieltä, ja se ehkä onkin se perusta, meillä on eri käsitys siitä, mihin tämä johtaa.

Vapautta toimia omien moraalisten käsitysten mukaisesti on punnittava vastoin muiden oikeuksia, muun muassa naisten lisääntymisoikeuksia. Kieltäytymisoikeuden puuttuminen Suomen lainsäädännöstä perustuu mielestäni Suomen lainsäädännön pyrkimykseen tasa-arvoon ja yksilöiden kunnioittavaan kohteluun. Sillä on keskeinen vaikutus naisten lakisääteisten terveyspalvelujen saatavuuteen. Yhdyn esimerkiksi itse niihin tutkijoiden esittämiin käsityksiin, että tällainen kieltäytymisoikeus lisäisi nöyryytyksen kokemuksen mahdollisuutta ja on mielestäni nähtävissä yrityksenä kieltäytyä hoitamasta. Raskaudenkeskeytysten määrän vähentäminen on tietenkin yhteinen tavoitteemme, mutta sitä ei voi tehdä heikentämällä naisten oikeutta raskaudenkeskeytykseen tai heikentämällä sen saatavuutta.

19.14 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin useaan kertaan olemme todenneet, tämä kansalaisaloite koskee terveydenhuoltohenkilökuntaa ja alalle opiskelevia. Se ei vaikuta suomalaisten naisten oikeuteen aborttiin ja sen saatavuuteen.

Tällä hetkellä tilanne on Suomessa se, että kätilöksi voi valmistua ilman, että osallistuu raskaudenkeskeytyksiin. Itse asiassa se on hyvin tavallista, koska suhteessa synnytysten määrään pitkäviikkoisten raskauksien keskeytykset ovat varsin harvinaisia. Monet eivät opiskeluaikana edes tule kosketukseen sen asian kanssa. Kätilöksi voi siis valmistua Suomessa, mutta eri sairaaloissa on erilaisia tilanteita, pystyykö kollegiaalisesti sopimaan asian, jos ei halua raskaudenkeskeytykseen osallistua. Naistentautien- ja synnytyslääkäriksi valmistumisissa on aivan eri tilanne. Suomessa ei voi valmistua naistentautien ja synnytysten erikoislääkäriksi ilman, että osallistuu aborttiin.

Täällä kun kuuntelin näitä puheenvuoroja, tekisi mieli kysyä, kuinka moni täällä on itse joutunut ja kuinka paljon tekemään abortteja. Minä olen sellainen, joka olen joutunut ja kaiken kokoisia abortteja tekemään aikanani. (Välihuuto) — En kerro, mutta minulla on kokemusta myös siitä, kokemusta kuunnella potilaita. (Kristiina Salonen: Täällä voi olla naisia, joilla on kokemuksia abortista!) — Kyllä nimenomaan. Ja tämä onkin se ongelma. Koska jos on omaa historiikkia abortista, lähipiirin historiikkia abortista, työhistoriikkia, niin on huomannut tämän kansalaisaloitteen aikana, että on yllättävän vaikea puhua asiallisesti ilman, että ne tunteet määrittelevät ja tuovat niitä pelkokertoimia.

Joka tapauksessa kysyisin, onko teistä oikein, että suomalainen tyttö tai nainen joutuu lähtemään ulkomaille hakeakseen sieltä esimerkiksi gynekologin ammattipätevyyden. Kun hän on saanut erikoislääkärin pätevyyden ulkomailta, hän voi palata Suomeen, ja niin kuin sanottu, suurin osa gynekologeista tänä päivänä työskentelee sellaisissa työpisteissä, joissa ei edes raskaudenkeskeytyksiä käsitellä. Raskaudenkeskeytykset toimenpiteenä ovat vain pieni osa tätä laajaa ammattia. Siihen kuuluvat siis tehostetusti vaativat ehkäisyasiat, ihmissuhdeasiat, seksologia, lapsettomuudesta kärsivien auttaminen, raskausaikaan ja synnytyksiin liittyvät kysymykset, vaihdevuosiongelmat, monet ikänaisten vaivat, myös syöpäpotilaat ja hyväksikäytetyt, raiskausten uhrit ja niin edelleen.

Elikkä monia raskaita, vaikeita alueita ja asioita, joita haluamme olla hoitamassa. Onko teistä oikein, että Suomessa suomalaisilta tytöiltä ja naisilta blokeerataan pois kaikkien näiden asioiden hoitaminen? Suomessa naisilla on oikeus aborttiin, ja se tulee näin ole-

maankin. Mutta kai suomalaisilla tytöillä ja naisilla pitäisi olla oikeus myös valmistua ammattiin ja pystyä hoitamaan näitä moninaisia naistentautien ja synnytysten erikoisalaan kuuluvia asioita. Toivoisin, että miettisitte tätä useamalta kantilta.

19.17 **Teuvo Hakkarainen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Minun alaani eivät ole oikein nämä kätilön hommat, mutta tunnen yhden naisen, joka kirjoitti minulle kirjeen. Luen sen tässä:

"Lähdin aikoinaan opiskelemaan kätilön ammattiin, koska se tuntui unelmatyöltä. Ammatti oli monipuolinen. Ensimmäisenä ihmiset mieltävät, että se on synnytysten hoitoa, mutta se on vain osa ammatin tehtävistä. Kätilön osaamisalueeseen kuuluu naisen koko elämänkaari syntymästä kuolemaan. Kätilö on myös sairaanhoitaja ja moni työskenteleekin sairaanhoitajan tehtävissä, etenkin, jos kätilön paikkoja ei ole vapaana. Työn ikävä puoli on raskaudenkeskeytykset. Niitä minäkin olen joutunut naistentautien osastolla runsaasti tekemään. Usein ne hoidetaan lääkkeellisesti ja kätilö toteuttaa ne lääkärin määräysten mukaisesti. Raskauden kesto määrää sikiön koon, mutta usein syntynyt sikiö näyttää pieneltä vauvalta: pienet sormet, varpaat, kulmakarvat näkyvät. Synnytyksen jälkeen kätilö tarkistaa sekä mittaa hengettömän sikiön ja laittaa sen kaarimaljaan eli pahviseen oksennusastiaan, joka sairaalassa annetaan pahoinvoivalle. Toinen kaarimalja päälle, ja teipataan ja roskapussiin. Siitä vahtimestari vie sen mahdollisiin jatkotutkimuksiin tai hävitettäväksi. Totta kai raskaudenkesketyksissä tarkkaillaan ja hoidetaan naista niin kauan kuin tehtävä on turvallisesti saatu päätökseen. Kylmänkolkossa huuhteluhuoneessa sikiötä käsitellessä tunteet nousivat aina pintaan. En ole erityisen uskonnollinen, mutta mielessäni aina siunasin pienen kylmän olennon matkaan ja olin pahoillani, että näin oli tapahtunut. Tunsin itseni pyöveliksi, sillä minä toimenpiteelläni riistin elämän. Tämä aihe on tabu. Kätilöt hoitavat työnsä mukisematta ja toiset kärsivät enemmän kuin toiset. Oma asenne raskaudenkeskeytyksiin siis ei näy potilasta hoitaessa, eikä se missään tapauksessa saisikaan näkyä. Kaikkia on kohdeltava kauniisti ja empaattisesti, ajatteli itse sitten asiasta mitä vain. Suomessa nainen saa päättää tällaisista asioista. Pienellä alkavalla elämällä ei ole sanansijaa. Kätilön on osallistuttava elämän lopettavaan toimintaan, mikäli äiti on päättänyt, ettei jatka raskautta. Moni ajattelee, että tämä on ammatinvalintakysymys. Niinhän se on, mutta minä naiivisti ajattelin ammattiin hakeutuessani, että työlläni ylläpidän ja edistän elämää ja terveyttä. Onneksi työ on sitäkin, että perehdyin erityisesti nuorten seksuaalivalistukseen, jotta esimerkiksi raskaudenkeskeytykset voitaisiin ylipäätään välttää. Nykyään se on helppoa ja vaihtoehtoja on runsaasti. Mainittakoon nyt kuitenkin, että aina kyseessä ei ole nuori ihminen, vaan olen tavannut nelikymppisiä, jotka toistuvasti tulevat päättämään raskautensa sairaalaan, jossa synnyttävät isoja sikiöitä."

Arvoisa puhemies, voinko lukea loppuun?

"Minä en kestänyt enää unettomia öitä ja painajaisia sekä huonoa omaatuntoa työvuorojen jälkeen. Hakeuduin muuhun työhön. Mielestäni kätilöille ja muulle henkilökunnalle tulisi antaa oikeus kieltäytyä raskaudenkeskeytyksistä, sillä mahtava ammattitaito saattaa mennä ihan hukkaan, jos joutuu karttamaan kätilön työtä tämän asian takia." — Kiitos.

19.22 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Olen iloinen siitä, että edustaja Hakkarainen toi tämän elävän esimerkin tähän saliin, koska mielestäni tuossa kirjeessä kyllä erittäin hyvin kuvattiin se, mistä tässä lopulta on kysymys, kun puhutaan oikeudesta vakaumukseen ja omantunnonvapaudesta.

Täällä salissa käyty keskustelu osoittaa sen, että täällä on yksinkertaisesti erilaisia vakaumuksia. Osa näkee abortin pelkästään naisen oikeutena omaan kehoonsa, osa näkee abortin jo alkaneen ihmisyksilön elämän lopettamisena. Aivan tämä sama jako on myös siellä terveydenhuoltohenkilöstön keskellä. Siellä on erilaisista vakaumuksista nousevia näkemyksiä suhteessa raskaudenkeskeytykseen. Mielestäni tämä täytyisi tunnustaa. Myös potilaiden kannalta on tärkeää, että siellä gynekologeilla ja lääkäreillä ja kätilöiden keskuudesta löytyy näitä erilaisia vakaumuksia suhteessa tämän syntymättömän lapsen elämään.

Täällä on kyselty siitä, minkä takia täällä puhutaan elämän lopettamisesta tai miksi edustaja Laukkanen käytti sanaa tappaminen. Mielestäni se siinä mielessä on oikeutettua, että meillä on lääkäreitä ja sairaanhoitajia, jotka ajattelevat, että ihmisen elämä alkaa hedelmöittymisessä ja abortti merkitsee syntymättömän lapsen elämän lopettamista ja sen vuoksi tätä suojaa tarvittaisiin.

No, miten vakaumus sitten selvitetään? Ne lääkärit ja hoitajat, jotka tähän pykälään ja lainsäädäntöön turvautuisivat, aivan varmasti itse ottaisivat sen puheeksi ja vetoaisivat siihen. Kun itse aikoinaan valmistuin lääkäriksi, niin työpaikkaa hakiessani terveyskeskuksesta tai sairaalasta otin sen jo siinä vaiheessa, kun hain työtä, esiin, että minulla on sellainen vakaumus, jonka pohjalta en aio osallistua abortin suorittamiseen enkä voi kirjoittaa sellaista lausuntoa, jossa aborttia suositeltaisiin. Sitä vakaumusta kunnioitettiin. Omalla kohdallani ei tullut vaikeuksia työn saannissa eikä näissä työjärjestelyissä, mutta taas tiedän niitä lääkäreitä ja kätilöitä ja hoitajia, joilla näitä vaikeuksia on ollut. Mielestäni tässä on kysymys myös terveydenhuoltohenkilöstön keskinäisestä tasavertaisuudesta, että kaikilla olisi se sama oikeus vakaumuksen suojaan.

19.25 **Kristiina Salonen sd:** Arvoisa puhemies! Suomen aborttilainsäädäntö on nykyisellään varsin tiukka ja yksityiskohtainen. Suomen aborttiluvut ovat edelleen Pohjoismaiden pienimmät. STM:n saamien selvitysten perusteella raskaudenkeskeytyksiä koskevia viikkorajoja tai terveydenhuollon henkilöstön oikeuksia kieltäytyä tehtävistä ei ole syytä muuttaa. Sen sijaan olennaista on huolehtia riittävästä ehkäisyneuvonnasta koulutusjärjestelmässämme.

Arvostan erittäin korkealle ihmisiä, jotka tekevät hoitotyötä tai sosiaalityötä. Molemmissa ammateissa ihmiset joutuvat tilanteisiin, joissa koetellaan omaa suvaitsevaisuutta ja eettisyyttä. Näissä ammateissa on usein kuunneltava ihmistä, joka apua hakee, enemmän kuin omia tarpeitaan. Toisen ihmisen aito hyväksyntä vaatii sitä, että on osattava laittaa itsensä taka-alalle ja toisen tarpeet keskiöön.

Kieltäytyminen raskaudenkeskeytyksistä johtaisi käytännössä sairaaloissa tilanteeseen, jossa osa henkilökunnasta vapautettaisiin aborttien suorittamisesta ja osa ei. Näin ei voi olla. Abortissa ei voi olla kysymys hoitohenkilökunnasta, vaan jokaisen naisen oikeudesta omaan kehoon ja oikeudesta saada tarvitessaan puolueetonta apua. Terveydenhuollossa ja sosiaalityössä työskentelevät joutuvat toisinaan kohtaamaan tilanteita, joissa oma eettinen näkemys voi olla ristiriidassa hoitotapahtuman kanssa. Nämä ovat asioita, joita jokainen alalle kouluttautuva joutuu pohtimaan. Näitä olen myös itse joutunut opiskellessani pohtimaan. Ammattia valitessaan on itsensä kanssa tehtävä selväksi, mitä on työssään valmis tekemään. Tämä on myös jokaisen asiakkaan ja potilaan oikeus, sillä vastentahtoisesti työtään tekevän asiakkaaksi harva meistä haluaisi.

Jos sitten joku alalla työskentelevä joutuu myöhemmin tilanteeseen, jossa huomaa oman arvomaailmansa muuttuneen, vaihtoehtoja asian ratkaisemiseen on olemassa muitakin

kuin kansalaisaloitteen oikeus kieltäytymiseen. Työpaikoilla tehdään monista syistä töiden uudelleenorganisointia. Tällaisessa tilanteessa työyhteisön ilmapiiriin vaikuttaisi kuitenkin väistämättä, että yksi ikään kuin moralisoisi myös muita aborttityön tekemisestä, vaikka hiljaisestikin. Työjärjestelyjen sijaan minusta pitäisi kiinnittää huomiota toisenlaisiin työtehtäviin hakeutumiseen. Naistentautien erikoislääkäreitä ja hoitajia työskentelee paljon myös yksityisellä sektorilla ja avovastaanotoilla, joilla ei abortteja suoriteta. Työpaikan vaihto voi auttaa jokaisen omaan henkilökohtaiseen eettiseen ristiriitaan.

Vaihtoehtojen etsimistä yhdessä potilaan kanssa ei pidä sotkea hoitohenkilöstön oikeuteen kieltäytyä abortin tekemisestä. Vaihtoehtoja voi etsiä. Hoitohenkilökunnan tulee kuitenkin olla rinnallakulkija, sillä kukaan ei voi eikä kukaan saa tehdä naisen puolesta päätöstä abortista. Kukaan muu ei kanna loppuelämäänsä päätöksen seurauksia, olipa se sitten raskaudenkeskeytys tai raskauden jatkaminen.

Nyt tällä aloitteella taidetaan kuitenkin tavoitella jotain aivan muuta: hoitohenkilöstön kautta yritetään nyt luoda yhteiskuntaamme ilmapiiriä, jossa abortista tehdään häpeä ja tabu.

19.29 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! "Melkein joka toinen niistä naisista, jotka vankilan pihalla kanssani kävelevät, on joko sikiönlähdettäjä tahi nainen, jolta on sikiö rikollisesti poistettu ja joka suorittaa kuuden kuukauden vankeustuomiota vesileipäläisenä. Niitten joukossa on kauniita nuoria tyttöjä, sivistyneitäkin, vaikka harvemmin, sillä sellaiset saavat joko ehdonalaisen tuomion tahi eivät joudu kiinni. Kiinni joutuvat vain köyhät naiset, joitten on pakko kääntyä sivistymättömien puoskarien puoleen ja jotka sitten sairastuvat ja joiden on pakko lähteä sairaalaan, jossa heidät heti ilmiannetaan ja jossa pahimmassa tapauksessa vielä kuolinvuoteellakin poliisi kiristää tietoja. Varakkaammat maksavat tuhansia tunnetuille lääkäreille ja kätilöille eivätkä joudu kiinni." Näin kirjoittaa Hella Wuolijoki päiväkirjassaan vankilasta.

Minä otin tuon sitaatin sen takia, että täällä on paljon puhuttu tänään myös aborttioikeudesta ja minä en ole aivan varma, muistavatko kaikki, minkä takia meillä aikanaan säädettiin sellainen aborttilaki, joka meillä nyt tällä hetkellä on. Ennen sen säätämistä, vielä 1960-luvun lopulla — noista päivistä, mistä Hella kirjoittaa, puhumattakaan — meillä tehtiin kymmeniätuhansia laittomia abortteja joka vuosi. Merkittävä osa näistä aborteista johti vakaviin terveysongelmiin, jopa kuolemantapauksiin, ja on aivan selvää, että naisten elämään siinä yhteiskunnassa laki vaikutti merkittävästi.

Aborttioikeuden puolesta puhui ensisijaisesti minun mielestäni kaksi argumenttia. Ensimmäinen niistä, edelliseen viitaten, on naisen henki ja terveys. Me tiedämme tutkimusten pohjalta, että abortteja tehdään yhteiskunnassa suurin piirtein sama määrä riippumatta siitä, olivatko ne laittomia vai laillisia, riippumatta siitä, kuinka kireä aborttilainsäädäntö maassa on. Mutta jos aborttilainsäädäntö on salliva, liberaali, niin silloin näistä johtuvat erilaiset terveydelliset ja yhteiskunnalliset ongelmat ovat huomattavasti vähäisempiä.

Toinen syy, minkä takia Suomessa 1970 päädyttiin pitkälti nykyisenlaiseen aborttilainsäädäntöön, on perustelu, joka käy hyvin myös abortin vastustajalle. Nimittäin näyttää siltä kansainvälisessä vertailussa, että kaikkein paras yhdistelmä aborttien vähentämiseksi on toimiva seksivalistus, hyvin saatavilla oleva ehkäisy ja vapaa aborttioikeus.

Arvoisa puhemies! Aikakello näyttää jo punaista, mutta koska kysymys on vasta salista varatusta puheenvuorosta, haluan silti vielä lukea teille yhden sitaatin. Tämä on siitä keskustelusta, joka käytiin täysistuntosalissa vuonna 1970 perjantaina 13. päivä. "Mikäli laki

hyväksytään talousvaliokunnan esittämässä muodossa, tulee se vähentämään terveydelle vaarallisia laittomia aborttеja. Se antaa myös oikeutta vähävaraisimmillekin ja syrjäseutujen naisille. Nykyinen lakihan on luokkalaki: yläluokkaan kuuluvilla ja sosiaalisesti hyvässä asemassa olevilla on mahdollisuus vaarattomaan aborttiin, kun köyhempi sitä vastoin joutuu puoskarin käsiin tai joutuu synnyttämään epäsuotuisiin olosuhteisiin yleensä raskaan syyllisyyden tunteen saattelemana. Lakiuudistus merkitsee myös sitä, että monet naiset välttyvät tarpeettomilta masennustiloilta ja epätoivoisilta yrityksiltä lähdettää sikiö. Vältytään myös itsemurhilta ja itsemurhayrityksiltä sekä monilta myöhemmin avioeroon johtavilta pakkoavioliitoilta."

Hyvät edustajakollegat! Näin kirjoitti siis lääkäri ja kansanedustaja P. Räsänen 1970, ja eikös vain ennustanutkin hän hyvin.

19.34 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Olennainen kysymys tässä on, heikentäisikö tämä aloitteen mukainen lakimuutos läpi mennessään abortin saatavuutta, ja väitän, että näin todellakin varmasti tulisi tapahtumaan. Maista, joissa omantunnonvapaus on käytössä, on todettu, että abortin saatavuus on vaikeutunut. Muun muassa Italiassa 70 prosenttia gynekologeista on kieltäytynyt aborttitoimenpiteestä, ja Itävallassa on osassa maakuntia vaikeuksia saada aborttia lainkaan. WHO:n mukaan ammattihenkilön kieltäytyminen toimenpiteestä ei saa vaarantaa kyseisten terveyspalveluiden saatavuutta, ja me elämme Suomessa, joka on pitkien etäisyyksien maa. Todennäköisesti vakaumuksellisista syistä aborttitoimenpiteestä kieltäytyviä lääkäreitä ja hoitajia olisi erilaisista syistä enemmän kuin keskimäärin erityisesti Pohjois-Pohjanmaalla, Lapissa, Länsipohjassa ja Kainuussa, ja toteutuessaan lakimuutos voi johtaa siihen, että aborttia hakevat naiset ovat eriarvoisessa asemassa asuinpaikkakunnastaan riippuen, ja aborttia hakiessa nopeus on valttia ja viivästykset palvelussa eivät ole hyväksyttäviä. Pahimmillaan tämä esitetty lakimuutos voisi tarkoittaa, että abortin saaminen riippuisi asuinpaikasta tai että abortit tehtäisiin myöhemmässä vaiheessa kuin nyt.

Täällä on rinnastettu tämä armeijaan, mutta minusta tätä rinnastusta ei voi tehdä. Armeijaan pitää kaikkien miesten mennä, mutta kenelläkään ei ole velvollisuutta hakeutua sellaiselle alalle, jossa raskauden keskeytyksiä tehdään. Eli asevelvollisuus on kaikkia miehiä velvoittava, mutta ei ole velvollisuutta hakeutua sellaiselle alalle, jossa aborttеja tehdään.

Toinen iso kysymys on se, miten määritellään vakaumus, mikä vakaumus on hyväksyttävä, ja sitä ei voi sanoa, että kristillinen vakaumus tai jokin muu eettinen vakaumus on hyväksyttävä. Käytännössä se johtaisi siihen, että kun vain ilmoittaa, että vakaumuksellisista syistä en voi tehdä, niin se silloin riittäisi, ja se voisi johtaa siihen, että iso osa hoitohenkilökunnasta kieltäytyy, koska eihän kukaan tästä toimenpiteestä tykkää, ja silloin nämä epämieluisat tehtävät kasaantuvat tietyille ihmisille ja saatavuus heikkenee.

Haluan vielä loppuun muistuttaa, että Kätilöliitto vastustaa tätä aloitetta.

19.36 **Ilkka Kantola sd:** Arvoisa puhemies! On tärkeätä, että tämä kansalaisaloite on täällä keskustelussa, ja minusta keskustelu on pääosin asiallista ja tuo hyvin esiin sen, niin kuin esimerkiksi edustaja Räsänen on todennut, että on erilaisia vakaumuksia ja vähän erilaiselta pohjalta tätä asiaa arvioidaan. Hyvä, että keskustellaan. Itse, vaikka en ole koskaan suorittanut yhtään aborttia eikä minulle ole tietystikään tehty aborttia, katson kuitenkin omaavani jonkinlaista asiantuntemusta. Tuttavapiirissäni tunnen hyvin paljon gynekologeja ja olen seurannut gynekologian opiskelua ja gynekologiksi valmistumista ja työtä, jota siellä

joudutaan tekemään kaikessa laajuudessaan. Edustaja Hakkaraisen lukema kirje ei lisännyt minulle mitään informaatiota siitä, mistä on kysymys tässä kaikessa arkisuudessaan.

Edustaja Tanus, käytitte monta hyvää puheenvuoroa, joissa kuvasitte sitä, minkälaisessa hengessä ja minkälaista eettistä syvää pohdintaa siellä tehdään, kun näitä päätöksiä ja toimenpiteitä tehdään. Ajattelen vähän niin, että eikö olisi omalla tavallaan huono asia, jos nämä henkilöt, joilla on tällainen syvällinen eettinen analyysikyky, jotka miettivät sitä ihmiselämän ja kuoleman ja elämän päättämisen kokonaisuutta syvällisesti, kokonaan poistuisivat siitä työyhteisöstä, jossa sitten joudutaan näitä ikäviä töitä tekemään. Muistan joskus keskustelun siitä, että jos meillä olisi vapaaehtoinen asepalvelus — palaan tähän asepalvelusasiaan — niin sen riskinä olisi se, että asepalvelukseen hakeutuisivat ne, jotka kaikkein mieluiten pitävät pysyä kädessään, ovat ikään kuin sotahulluja. No, jos sitä soveltaa tähän kysymykseen, niin eikö ole parempi, että te olette siellä mukana ja mietitte ja tuotte siihen keskusteluun kaiken sen raskaan taakan kanssa myös näitä näkemyksiä? En pitäisi sitä kauhean hyvänä, jos valikoituisi se porukka, joka siellä näitä raskaita töitä tekee, ikään kuin likaista työtä. (Hannu Hoskonen: Sitä vartenhan tämä aloite tehtiin!)

19.38 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Juuri tämän vuoksi tämä kansalaisaloite on tehty. Täällä puolustetaan aborttioikeutta, ja niin kuin toistan edelleen: Suomessa naisilla on oikeus aborttiin. Toivoisin, että Suomessa naisilla olisi oikeus ja mahdollisuus myös valmistua ammattiin, niin kuin muissakin Euroopan maissa on. Sanoisin niin, että Maailman lääkäriliitto kannattaa tätä, kansainvälinen gynekologiyhdistys kannattaa tätä, Kansainvälinen Kätilöliitto kannattaa tätä. (Hanna Sarkkinen: Suomen Kätilöliitto ei!) Myös Suomen Lääkäriliitto on sitä mieltä, että lääkärillä on oikeus toimia vakaumuksensa mukaisesti, kunhan hoidetaan se, että potilaan oikeus saada tarvitsemaansa hoitoa, ehkäisyä tai raskaudenkeskeytystä, ei vaarannu.

Meidän Lääkäriliiton edustajilla on vain sellainen kaunis ajatus, että tämä pitää saada kaikkialla hoidettua kollegiaalisesti. Nythän tilanne Suomen sairaaloissa on niin, että osassa sairaaloita tämä tilanne on hoidettu kollegiaalisesti, täysin hyvässä yhteisymmärryksessä ja sovussa. Osa kätilöistä suorittaa raskaudenkeskeytyksiä, osa ei, ja sama tilanne on lääkäreiden kohdalla. Omista neljästä sairaalasta, missä olen ollut, kahdessa se onnistui, kahdessa se ei onnistunut, ja kun erikoistumisvirkaan valinnut lääkäri myöhemmin sai tietää, että pohdin, joudunko nyt näitä tekemään, hän sanoi, että sinua ei olisi koskaan erikoistumisvirkaan valittukaan, ja kuitenkin, niin kuin sanoin, gynekologin ammattiala on niin laaja. Tänä päivänä sen jälkeen, kun suomalainen gynekologi on saanut erikoislääkärin paperit, suurin osa gynekologeista suuntautuu jollekin alalle. Ei tarvita vakaumusta. Välillä tuntuu, että sana "vakaumus" on aivan kuin kirosana. Erikoisalalla riittää se, että on kiinnostusta johonkin tai toisaalta ei halua olla tekemisissä esimerkiksi raskaiden syöpäpotilaitten kanssa tai seksuaalirikosten tai nuorisogynekologiaan liittyvien hyväksikäyttöasioitten kanssa tai tiivistä hoitoa vaativien lapsettomuuspotilaitten kanssa. Ei kukaan kyseenalaista sitä, kun nämä erikoislääkärit suuntautuvat jollekin toiselle alalle. Se on täysin normaalia ammattialan sisällä.

Sanoisin sitten niin, että jos vastaavasti eutanasia tulisi Suomeen ja kansanedustajan ammattiin liitettäisiinkin eutanasian velvoite, että ihmiselle, joka haluaa eutanasian, jonkun kansanedustajan pitäisi antaa sitten pilleri tai neste, ja sitten jos tähän ei suostuisi, niin olisiko oikein, että kansanedustaja menettäisi koko sen työn tai ammattialan? Näinhän kävi, kun laitettiin noin 40 vuotta sitten tuommoinen laajempi aborttioikeus gynekologeille. Sil-

loin puhuttiin, että vakaumukselliset lääkärit, heidän näkemyksensä, tulee huomioida, mutta näitten vuosikymmenten aikana on käynyt niin, että se, mikä ennen oli laitonta, tuli lailliseksi, ja se tietysti on erittäin hyvä asia, koska ne laittomat abortit ja niihin liittyvät komplikaatiot saatiin pois. Mutta vuosikymmenten aikana on käynyt niin, että se, mikä ennen oli laitonta, (Puhemies koputtaa) tuli lailliseksi, mutta nyt siitä kieltäytyminen on laitonta tai sitten menettää valtavan hienot ammattialat. Onko se oikein? Minun mielestäni ei.

19.42 **Teuvo Hakkarainen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä kätilöhomma — minä en ole perillä koko asiasta. Sen ymmärrän, että minulla ole synnytystuskia ollut eikä tule todennäköisesti. Niin paljon minä sitten tiedän. Mutta tämä naisen kirje, minkä hän lähetti, se jotenkin kosketti, koska hän oli opiskellut ammattiin ja ei kestänyt niitä unettomia öitä, mitä tuo ammatti toi tullessaan. Kuitenkin kuvitteli, että opiskelee semmoiseen ammattiin, joka on elämää rakentava ja mielenkiintoinen. Mutta todellisuus herätti hänet, ja hän joutui ihan vaihtamaan ammattia. Siinä on tämäkin puoli.

Sitten vielä tämä porukka, joka vaahtoaa tässä hirveästi vastaan. Otetaanpa esimerkiksi, että musliminainen menisi kätilöksi ja hän joutuisi tekemään tämän abortin ja kieltäytyisi siitä vakaumuksensa takia. Tämä porukka varmasti tulisi puolustamaan tätä naista (Hanna Sarkkinen: Laki on kaikille sama!) siinä tilanteessa, aivan varmasti.

19.43 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Olen jo oman puheenvuoroni varsinaiseen kansalaisaloitteen sisältöön käyttänyt, ja niin kuin siinä toin esille, toivon, että valiokunta tekee työn perusteellisesti ja käy läpi nämä erilaiset huolet, mitä täällä esille on noussut, esimerkiksi tuon työnhakuproblematiikan taikka sen, jos vakaumus esimerkiksi muuttuu myöhemmin ja niin poispäin.

Oikeastaan se, mikä tänään on jäänyt pienemmälle, on ollut tämä kansalaisaloitteiden yleinen käsittely eduskunnassa. Mehän olemme nyt siinä tilanteessa, että meille on tulossa hetken kuluttua ensimmäinen hyväksytyn kansalaisaloitteen vastakansalaisaloite. Oikeastaan tässä keskustelussa nostan myös esille sitä, pitäisikö tätä kansalaisaloitteiden toimivuutta myös tarkastella jonkin ajan kuluttua, että olemmeko sellaisessa tilanteessa, että meille voi samasta asiasta tulla jopa saman vaalikauden aikana useita kansalaisaloitteita.

Olen itse esittänyt harkittavaksi mallia, missä kansalaisaloitteessa voisi olla myös ei-allekirjoittamisen mahdollisuus. Tällä tavalla meillä olisi tietysti tiedossa se, kuinka iso kannatus kansalaisaloitteella on, mutta toisaalta onko sillä myös iso vastustus. Tämän tyyppisiähän kansalaisaloitteet usein ovat, että ne jakavat aika vahvasti mielipiteitä. Tämä ehkä tällaisena pohjustuksena siihen keskusteluun, mitä kansalaisaloitteiden ympärillä tulemme vielä eduskunnassakin käymään.

19.45 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa puhemies! Täällä on joissakin puheenvuoroissa muistutettu, että tämä keskustelu koskettaa kipeästi montaa ihmistä ehkä tässä salissakin. Toden totta, aihe koskettaa paljon laajempaa joukkoa kuin usein ajattelemme johtuen siitä, että abortti on aika vaiettu aihe. Siitä hyvin vähän uskalletaan keskustella mutta aborttilain säätämisestä lähtien on Suomessa tehty yli puoli miljoonaa raskaudenkeskeytystä. Tällä hetkellä noin 10 000 raskautta vuodessa keskeytetään eli keskimäärin 30 päivässä. Keskuudessamme on satojatuhansia naisia, jotka ovat omassa kehossaan kokeneet abortin, saman verran näiden lasten isiä ja kymmeniätuhansia abortteihin osallistuneita terveydenhuollon ammattihenkilöitä, joten mistään marginaaliasiasta ei todellakaan ole kysymys.

Arvoisa puhemies! Kun täällä on siteerattu eduskunnan vanhoja pöytäkirjoja ja myös kirjeitä, joita on saatu, niin haluan vielä itsekin lukea kirjeen, jonka eräs kätilö on nimenomaisesti halunnut tuoda kansanedustajien tietoon. Haluan tämän viestin jäävän myös eduskunnan arkistoihin. Tämän kirjeen on kirjoittanut kätilö, joka aikoinaan valmistui unelma-ammattiinsa mutta ei ole enää pystynyt jatkamaan työssään, jossa hän koki, että joutuu toimimaan vastoin vakaumustaan. Seuraavassa nyt siteeraus tästä kirjeestä:

"Minulle oli jaettu potilaaksi nainen, jolle oli määrä tehdä myöhäinen raskaudenkeskeytys. Raskausviikkoja oli kertynyt jo liki 23. Koska raskausviikkoja oli jo näin paljon, sikiö piti synnyttää. Synnytys käynnistettiin emättimeen laitettavilla tableteilla. Tablettien laittaminen oli minulle todella vaikeaa, sillä elämän lopettaminen sotii omaatuntoani vastaan. Toivoin, ettei lapsi syntyisi oman työvuoroni aikana, sillä en halunnut nähdä tekojeni seurauksia. Toisin kävi, vauva syntyi työvuoroni aikana ja kaikkien kauhuksi elävänä. Hän päästi ilmoille ensihuudon ja huitoi vimmatusti käsiään ja jalkojaan. Kävin viereisessä huoneessa olevalta lastenlääkäriltä kysymässä, mitä teemme, elvytämmekö, kun vauva onkin hengissä ja taistelee elämästään. Mitään ei tehty, koska kyseessä oli myöhäinen raskaudenkeskeytys. Niinpä vain odotimme elonmerkkien hiipuvan. Niin tapahtuikin noin 10 pitkän minuutin kuluttua. Menin kansliaan ja itkin. Kerroin työkavereilleni, mitä oli tapahtunut. Sanoin, että olin omin käsin tappanut ihmisen enkä tulisi sitä enää koskaan tekemään uudelleen. Työkaverit lohduttivat ja sanoivat, että ei se ollut sinun valintasi vaan naisen. Kävin tapahtumaa purkamassa työpsykologin vastaanotolla useaan otteeseen. Hän totesi, että henkinen terveyteni oli vaarantunut, kun olin joutunut toimimaan vakaumustani vastaan. Lainsäädäntömme antaa naiselle vapauden tehdä omiin arvoihinsa ja elämänkatsomukseensa pohjautuvan päätöksen, jatkaako hän raskautta vai päätyykö aborttiin. Monesta tuntuisi epäoikeudenmukaiselta, jos nainen pakotettaisiin jompaankumpaan päätökseen. Kuitenkin hoitohenkilökunta on tilanteessa, jossa heitä voidaan pakottaa osallistumaan omin käsin toimintaan, joka on heidän vakaumustaan vastaan oleva konkreettinen elämää ja kuolemaa koskeva teko. Vaikka raskaudenkeskeytyksiin osallistuminen on varmasti kaikelle henkilökunnalle raskasta, niin on monia, jotka niihin haluavat osallistua. Se ei sodi heidän omaatuntoaan vastaan, ja he näkevät oikeutuksen naisen valinnassa. Meitä on moneksi, ja haluan itse kunnioittaa valinnanvapautta. Toivon myös, että minun omantunnonvapauttani kunnioitettaisiin. Voisin nähdä itseni vielä kätilönä esimerkiksi lapsivuodeosastolla ohjaamassa tuoreita vanhempia varhaisessa vuorovaikutuksessa, vauvanhoidossa ja imetyksessä. Olen niissä hyvä. Mutta koska en kykene abortteihin ja laki ei vielä tällä hetkellä turvaa minulle omantunnonvapautta, en voi tehdä kätilön työtä."

Arvoisa rouva puhemies! Tämä kätilö vielä vetosi meihin kaikkiin kansanedustajiin, että voisimme ja haluaisimme edistää omantunnonvapautta myös täällä Suomessa.

19.50 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Halusin vielä käyttää puheenvuoron alleviivatakseni sitä, että toivoisin, että Suomeen voisimme saada valinnanvapauden. Valinnanvapauden kaikkien suomalaisten naisten ja tyttöjen osalle naisvaltaisille ammattialoille ketään syrjimättä, ketään nonsaleeraamatta. Empaattinen ja kiireetön kohtaaminen on keskeistä potilaan kanssa. Jos ajatellaan yllätysraskaana olevia, vaikeassa elämäntilanteessa olevia naisia, se on erityisen tärkeää. Haluaisin olla alleviivaamassa sitä, että ketään ei olla tuomitsemassa eikä syrjimässä, ei katsomassa jotenkin pitkin nenänvartta, ja itse asiassa korkea lääkärin ammattimoraali tarkoittaa myös sitä, että jokainen potilas kohdataan ainut-

kertaisena yksilönä, jolla todella Suomessa on pitkälti kaikissa asioissa oma valinnanvapaus ja myös vapaus päättää raskauden jatkamisen ja sen päättämisen suhteen.

Itse ajattelen, yli kaksikymmentä vuotta lääkärinä olleena: tiesiköhän kukaan potilaistani omaa vakaumustani tai asennettani aborttiin ennen kuin tämä kansalaisaloite tuli esille? Kohtasin jokaista potilasta — myös yllätysraskaana olevia, jotka miettivät raskauden jatkamista tai joskus adoptiovaihtoehtoa, mikä on hyvä ottaa myös esiin — mutta raskauden päättämistä käsiteltiin pitkälti niin, että potilas itse sai kertoa, mikä on tilanne, minkä takia hän mihinkin on päätymässä ja niin edelleen. Ja oma lähtökohtani on, että naisen, päättääpä hän sitten mitä tahansa, on hyvä käydä läpi vaihtoehdot: raskauden jatkaminen, raskauden päättäminen, mitä se tarkoittaa, ja myös adoptiovaihtoehto. Ja näin tämän ensimmäisen käynnin — ajattelen, että sen olisi hyvä olla tämmöinen selvittelykäynti — jälkeen pyysin, että jos he harkitsisivat asiaa, päätöstänsä vielä muutaman vuorokauden, koska on paljon tutkimuksia, että silloin kun päätös on tehty levollisesti, harkiten, selkeästi, niin olipa se naisen oma päätös mikä tahansa, hän pärjää ja selviää sen asian kanssa jatkossa paljon paremmin.

Ajattelisin, että raskaudenkeskeytys on naisille, olipa tilanne mikä tahansa, vaikea asia. Tällaisia naisia kohtaamaan olisi hyvä päästä enemmän ja enemmän myös sellaisten terveydenhuollon ammattihenkilöiden, joilla on sanoisinko suuri, herkkä sydän. Me olemme valmiita rinnalla kulkemaan ja ottamaan vaikeassa elämäntilanteessa olevilta naisilta niitä taakkoja, ja toiveeni olisikin, että terveydenhuollon ammattihenkilöt — varsinkin kun he tapaavat tällaisia vaikeassa elämäntilanteessa olevia — voisivat jakaa ja ottaa tytöltä tai naiselta sitä elämän hankaluutta, raskautta omille harteilleen, niin että nainen tai tyttö vastaanotolta lähtiessään voisi selkeämmin miettiä, mitä hän tulee elämänsä kanssa ja päätöstensä kanssa tekemään.

Minä kiitän hyvästä keskustelusta. Olen ollut hämmästynyt, yllättynyt, että siinä, missä aborttioikeus Suomessa on ja se tulee jäämään ja olemaan, niin monet miettivät, annetaanko suomalaisille naisille opiskelumahdollisuutta ja ammattiin valmistumisen mahdollisuutta. Toivoisin, että käsitykset tässä suhteessa myös laajentuisivat ja me saisimme myös ammattiin valmistumisen mahdolliseksi myös Suomessa. — Kiitos.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till social- och hälsovårdsutskottet.